

Herrn Prof.
Dr. Gajary Aladar
Priesterseminar
7000 Chur 2

Életünk

AZ EURÓPAI MAGYAR KATOLIKUSOK LAPJA

IX. évfolyam 10. szám (9. Jahrgang Nr. 10.)

A Z St.Gallen — Erscheint monatlich

1977 október

Szent László képe

900 éve, 1077-ben lépett trónra Szent László király. 115 évvel később, 1192-ben avatták szentté. A mindent Isten mértékével mérő és külön vallási megvilági életterületet nem ismerő közép-kor szentjeiben egyetemes emberi eszményképeit tisztelte. László királyban a magyar vitézi életideál legtisztább keresztény megvalósítóját és az ország meg nép harcos védelmezőjét emelték a templomok oltáira. Ezért lett jelvénye a csatabárd. Az általa alapított és holttestét is befogadó nagyváradi székesegyház lett tiszteletének központja. 1192-ben, a szenttéavatáskor III. Béla király a tetemet ezüst koporsóba tette és pompás síremléket készíttetett, melynek mesterét, Dénest, fiával együtt a szabadok sorába emelte, vagyis nemesítette. A koponya úgy látszik kezdettől fogva különleges tiszteletben részesült és a 13. század végén már mellszobor alakú ereklyetartóban őrizték. A Szent László fejére tett eskünek perdöntő ereje volt.

Székesegyház, síremlék nyomtalanul eltűntek. Máig megvan azonban a koponyaerekye a remek aranyozott ezüst hermában, amely Nagyváradról a reformáció után az ecsedi várba, majd Gyulafehérvárra, onnan a 17. század elején Győrbe került, ahol ma a székesegyház egyik legnagyobb szellemi és művészi kincse. Az ötvösmunka koráról régóta vitatkoznak a régészek és művészettörténészek. A többség hitelt ad Zsigmond király 1406-ból való oklevelének, amely szerint pár évvel előbb egy tűzvészben az ereklyetartó megolvadt, de a csont csodálatos módon sértetlen maradt. Ezután készítették volna a mai hermát, amelynek mellrészét az erre a korra jellemző magyar sodronyzománccal díszítették. Gerevich László a 14. század második felére teszi és a híres kolozsvári szobrász-testvérpár, Márton és György művét látja benne. Ők alkották a Prágában ma is meglévő bronz lovas Szent Györgyöt, 1270 körül a magyar «szent királyok»,

Szent László

(A bécsi képes krónikából)

István, Imre és László álló figuráit, 1390 előtt pedig Szent László nagy lovasszobrát a nagyváradi dómtér számára, ahonnan a török hurcolta el őket. László Gyula úgy véli, hogy a mellszobornak egalábbis a fejrészét közvetlenül a szenttéavatás után a síremlék mestere, Dénes készítette, még pedig — az anropológiai szakvélemény szerint — az akkori király, III. Béla képe és hasonlatosságára. III. Bélának ugyanis fennmaradt a teljes csontváza és így tudjuk róla, hogy reá is illett, amit üknagybátyjáról mond a régi himnusz: Te valál . . . tagodban ékes, termetedben díszes, válladtul fogva mindeneknél magasb.» Annyi bizonyos, fal-festmények, pénzek tanúsítják, hogy ilyenek látták és ábrázolták a 14. században országszerte Szent László királyt. Ilyen lehetett a Kolozsvári testvérek alkotta bronzszobrok arca is.

A mai ember azonban, aki történelmet tanult és sokszor a jelenben is keresi a múltat, mást, még többet is megsejthet, amikor megáll a győri székes-

egyház kápolnájában — Ferdinandy Mihály szavaival élve — «az árpádházi bálvány aranyarca előtt». Megérezheti benne — megint csak Ferdinandyval szólva — «árpádházi voltunk ősi lényegét, de átrémlenek aranyarca időfeltibe nemesített vonásain még ősbibb lényegegk: az ugor előidők látomásai: a Sasképű Aranyos, a Világügylő istenkirály képe-mása». Mindez a modern mitoszkatató tudós belemagyarázása is lehetne, hiszen a keresztény közép-kor magyarjában tudatosan nem élt már az ugor előidők emléke. De Szent Lászlónak nemcsak arcát és bárdos alakját ismerték akkoriban, hanem tetteit, élet-történetét is mesélték. Különösképpen ebben a történetben is fölrémlenek, sőt szinte új életre kelnek ősi képzetek, ezúttal az eurázsiai lovasnépek hitvilágából. De nem az írott szövegekben, hanem a képekben.

A szenttéavatással kapcsolatban írott legendákban László kegyes és jámbor, a keresztény erények hőse, a krónikákban a pogányok elleni harcos. A festők mindegyikből merítettek, de a harcost állították előtérbe. Lefestettek azonban olyat is, amiről egy szót sem szól a legenda vagy krónika. A legérdekesebb ebből a szempontból, hogyan ábrázolták Szent László és a leányrabló kun történetét, amely elmaradhatatlan része a képsorozatoknak. Mint már Nagy Géza sejtette a század elején, László Gyula 1943-ban és azóta is számos írásában részletesen kifejtette, Vargyas Lajos pedig a belsőázsiai népköltészetből megerősítette, itt pogánykori mondai elemek olvadtak össze a Szent László-legendával, azaz a pogány hős helyébe a keresztény szent király lépett.

Lehetetlen itt minden sokszor bonyolult és áttételes összefüggést felsorolni. Lássuk csak röviden az egyezéseket, amelyek a festett László-legendát a Molnár Anna népballadájában töredékesen fennmaradt mondával és egyes, az eurázsiai lovasnomád kultúra köréből származó képtípusokkal kapcsolják

(Folytatás a 3. oldalon)

Az apostoli hitvallás teológiai magyarázata

«Fölméne a mennyekbe, ül a mindenható Atya Isten jobbjá felől»

Küng a Christsein című könyvében szokásos újságírói stílusában e kérdést veti fel: «Krisztus természetesen nem tett utazást a világűrbe; mennybemenetele hová irányult, mily sebességgel történt és meddig tartott volna?» (H. Küng, Christsein, München-Zürich 1974, 343 oldal). Bárhogy is ítéljük meg Küngnek e provokáló módszerét, annyi bizonyos, Krisztus mennybemenetelének — a Szentírás inkább mennybeviteléről beszél — a dogmája a mai kor keresztényének különleges nehézséget okoz. E nehézség onnét ered, hogy ez a hitágazat olyan elemet is foglal magában, amely egy már elavult világgépet tételez fel. A régiek, akik még azt hitték, hogy a föld a naprendszernek a középpontja s akik nem tudták, hogy földünknek gömbalakja van, képzeletükben a föld alá helyezték a poklot és a felhők és csillagok fölé a mennyországot. Számukra tehát e hitágazatnak érthető tartalma volt: Jézus testében fölment oda, ahol a mennyország van, s ahol majd mi is egykor, feltámadásunk után gyülekezni fogunk. Ám nyilvánvaló, hogy tulajdonképpen nincsen ab-

szolút fenn és lenn, mert ami számunkra, európaiak számára fent van, az azok számára, akik a földteke túoldalán élnek, lent van és megfordítva. Sőt a csillagokra vonatkozóan sincsen abszolút fenn és lenn, mert földgömbünk forog és a csillagokra vonatkozó helyzetét változtatja. A kérdés tehát az, hogy mi ennek a hitágazatnak maradó értékű tartalma, és mit szabad másképpen értelmeznünk anélkül, hogy az új értelmezés által a hittitkok igazi magvát feladnánk. Körülbelül 30 évvel ezelőtt Bultmann, protestáns egzegéta felállította az «Entmythologisierung» (mitosztalanítás) elvét. A mennybevitelt is a mítoszok közé sorolja és olyan módon értelmezi, hogy e hittitkot gyakorlatilag feladja. Ezt a radikális értelmezési módszert a katolikus teológus nem követheti — (bár manapság sokan Krisztus istenségére, szentségi jelenlétére, a szentmise áldozati jellegére vonatkozóan, sajnos, ezt teszik) — azonban mégiscsak tudnunk kell, hogy mi teszi ki ennek a hittitoknak a lényegét és mi tartozik az elavult világgépből kölcsönzött kerethez.

Mit jelent Jézus mennybemenetele ?

Hogy e kérdésre válaszolhassunk, nézzük csak, hogy a Szentírás hogyan írja le a mennybevitelt. Szt. Máté apostol nem is említi meg Krisztus mennybemenetelét. Szt. Lukács evangéliumában Jézus megígéri apostolainak a Szentlélek elküldését. Majd az evangélista így folytatja: «Ezután kivezette őket Betánia közelébe, és kezét fölemelve megáldotta őket. Áldás közben megvált tőlük, és fölemelkedett az égbe. Leborulva imádták, aztán nagy örömmel visszatértek Jeruzsálembe» (Lk 24, 50-52). Lukács evangéliumában nem mondja meg, hogy Krisztus feltámadása és mennybevitele közt mennyi idő telt el. Evangéliuma alapján szinte azt lehetne gondolni, hogy a mennybevitel a feltámadás napján történt. Ugyanígy Szt. Márk evangéliumának a záradéka — amely talán nem magától Márktól származik, azonban mégis sugallmazottnak tekintendő — azt a látszatot kelti, hogy Jézus nemsokára a föltámadása után ment fel az égbe. Szent János a feltámadottnak ugyan több jelenését írja le, ami arra enged következtetni, hogy a föltámadás ténye és Jézus végső elbúcsúzása közt hosszabb idő telt el, azonban a mennybemenetelt nem említi meg. A legrészletesebben Lukács az Apostolok Cselekedeteiben írja le a mennybemenetelt. «Első könyvemben, kedves Teofil, elbeszéltem, mi mindent tett és tanított Jézus egészen addig a napig, amelyen

azután, hogy útbaigazítást adott a Szentlélek által kiválasztott apostoloknak, fölvetetett a mennybe. Szenvedése után sokféleképpen bebizonyította, hogy él: negyven napon át ismételtlen megjelent nekik és beszélt az Isten országáról» (ApCsel 1, 1-3). Majd az evangélista ismét elmeséli, hogy Jézus a Szentlélek küldését megígérte övéinek s így folytatja: «Azután, hogy ezeket mondta, a szemük láttára fölemelkedett, és egy felhő elfedte, úgyhogy tovább nem láthatták. Amint merően nézték, hogyan emelkedik az égbe, egyszerre két férfi termett mellettük fehér ruhába öltözve, és megszólította őket: «Galileai férfiak! Mit álltok itt égre emelt tekintettel? Ez a Jézus, aki közületek az égbe emelkedett, úgy jön el ismét, amint szemetek láttára a mennybe ment. Erre az Olajfákról elnevezett hegyről . . . visszatértek Jeruzsálembe» (ApCsel 9-12). Jegyezzük meg, hogy felhő és az angyalok megjelenése az ószövetségi és újszövetségi Szentírás használatában az isteni jelenlétnek vagy csodás működésének a szokásos kísérőjelenségeihez tartozik (v.ö. Jézus színeváltozását).

Mit jelent tehát Jézus mennybemenetele? Azt, hogy Isten Jézust teljes emberségében, lelkében és testében egyaránt megdicsőítette és fölmagasztalta. A mennyország elsősorban nem egy hely, hanem az Istenben megdi-

csőült léleknek vagy embernek az állapota. S mivel Isten mindenütt van, az ember számára a mennyország is mindenütt lehet, mert Istenben mindenütt megdicsőülhet. A megdicsőült lélek, bárhol jelenik is meg, a mennyországot magával hozza. Ezért nem tévednek a mai egzegéták, akik azt vélik, hogy Jézus tulajdonképpen már a feltámadása napján vétetett a mennybe, hiszen a feltámadása nemcsak azt a tényt jelöli, hogy elevenen kijött a sírból, hanem hogy testében is halhatatlan életre támadt és így elnyerte az Istenben való fölmagasztalást. A feltámadt Jézus jelenései bizonyítják, hogy nem a régi, hanem egy új, átszellemült életre támadott fel, s hogy teste már nincsen a fizikai lét törvényeinek alávetve. Ezért nem szabad feltételeznünk, hogy Jézus a negyven nap alatt valahol Palesztinában rejtőzött, hanem hogy bárhol volt is, — a hely nem mérvadó és általunk nem ismerhető meg —, máris Istennél és Istenben volt, máris Isten királyi hatalmában részesült emberségében, máris ült a mindenható Atya jobbjá felől. Feltámadását nem lehet elválasztani megdicsőülésétől és Isten királyi hatalmába való emelésétől. Azt kell tehát modanunk, hogy a mennybemenetelnek két arculata van. Krisztus láthatatlan mennybevitele húsvét napján történt, amikor testben megdicsőült, látható mennybemenetele viszont negyven nappal később történt az Olajfák hegyén. Minthogy Jézus negyven napon át ismételtlen megjelent apostolainak, kellett hogy jelenései e korszakát lezárja, azaz kellett, hogy látható és tapasztalható jelenléte szerint megválják tőlük. Az apostoloknak tudomásul kellett venniök, hogy mesterük most már az Atya dicsőségébe emelkedett s hogy látható emberségében majd csak a történelem végén jön ismét a földre. Erre vall a két angyal figyelmeztetése: «Ez a Jézus, aki közületek az égbe emelkedett, úgy jön el ismét, amint szemetek láttára a mennybe ment» (ApCsel 1, 11).

Manapság vannak egzegéták, akik azt állítják, hogy Lukács evangélista az égbe való emelkedés, az angyalok megjelenése, a felhő feltűnése képeivel, mint irodalmi eszközökkel, csak szemléltetően akarta leírni Krisztus megdicsőülésének tényét. Ám a mennybemenetel oly realiztikus színekkel van ecsetelve, — Lukács kétszer mondja «szemük láttára» —, hogy ez az irodalmi magyarázat nem látszik kielégítőnek. E módszerrel akár Jézus összes csodáit is «mitosztalaníthatnánk», azaz tagadhatnánk, amit egyesek csakugyan tesznek. Inkább azt kell feltételeznünk,

Szent László képe

(Folytatás az első oldalról)

össze. A Molnár Annáról szóló, ország-szerte elterjedt népballadához legközelebb eső változatot a zalai vendvidéki Bántornya (Turniscse, Jugoszlávia) 1389-ben készült Szent László-legendája képviseli. A ballada nőrablás történetének ugyanis egyik lényeges fordulata, hogy a rabló és áldozata útközben egy erdőben megpihennek. Miközben a fiatalasszony egy fa alatt ülve elrablójának az ölébe hajtott fejét tisztogatja, ez

hogy Isten végtelen bölcsességében, az apostolokat Jézus igazi megjelenéseivel meggyőzte feltámadásáról és aztán egy újabb jelenéssel érzékeltette velük, az akkori világképnek megfelelően, hogy Jézus ezentúl már nem lesz velük látható jelenléte szerint, mert megdicsőült és ül az Atya jobbja felől.

A mennybemenetelkor tehát Jézus eltávozott látható emberi alakjában, de láthatatlanul kegyelmével egyházával marad, mint ahogy emberségében is titokzatos módon velük marad az Eucharisztia szentségében. Mennybemenetele egyben követői figyelmét a jövőre irányítja: Jézus megdicsőülése által egy új létmódot nyitott meg számukra is, ahogy maga mondotta: «Azért megyek el, hogy helyet készítek nektek. Ha aztán elmegyek és helyet készítetek nektek, újra eljövök, és magammal viszlek benneteket, hogy ti is ott legyetek, ahol én vagyok» (Jn 14, 2-3). A helykészítés abban áll, hogy a Szentlelket elküldi, hogy egyháza által az igaz hit ismeretében vezet, hogy kegyelmet ad, főképpen a szentségek közvetítése által és így egyre jobban saját hasonmására átalakít bennüket. E reménynek a biztonsága éltette az apostolokat is, ezért nem szomorkodtak Jézus eltávazása miatt, hanem «nagy örömmel visszatértek Jeruzsálembe» és várván a Szentlelket «egy szívvel, egy lélekkel állhatatosan imádkoztak» (Lk 24, 52; ApCsel 1, 14). Az első keresztények nem voltak álmodozók, Isten akaratát teljesítették a földi életükben s tudták, hogy Krisztussal együtt kell szenvedniök, ha Vele együtt megakarnak dicsőülni (v.ö. Rm 8, 17). Igyekezünk mi is ebben a hitben és reményben élni s akkor valóra váltjuk Szent Pál intelmét: «Ha tehát Krisztussal feltámadtatok, keressétek, ami fent van, ahol Krisztus ül az Isten jobbán. Ami ott fent van, arra legyen gondotok, ne a földiekre. Hiszen meghaltatok, és életetek Krisztussal el van rejtve az Istenben. Amikor majd Krisztus, a mi életünk megjelenik, vele együtt ti is megjelentek dicsőségében» (Kol 3, 1-4).

PROF. P. MEHRLE TAMÁS OP

elalszik. Ugyanígy látjuk a kunt és a leányt a bántornyai sorozat második, tehát az elrablásra következő képén, míg másutt ez a jelenet a legenda végére került és maga László az, aki a megszabadított leány ölébe hajta fejét piheni ki fáradoalmait. A leány ölében való pihenés a fejtisztogatással pontosan megvan már több mint egy évezreddel korábbi steppei aranylemezeken.

Ugyanígy lovasnomád eredetű Szent László és a kun fegyvertelen birkózásának kompozíciója is, amelyben helyenként paripáik is egymásnak mennek mint a táltoslovak. Ma már tudjuk, kozmikus párviadal ez, a világosság és a sötétség, a jó és rossz harca. Ezért van a képeken Lászlónak rendszerint fehér lova, míg a kun vitéze sötétbarna vagy fekete, annak ellenére, hogy a krónikák szerint László paripáját 'Szög'-nek hívták, tehát pej ló volt. Ez is mutatja, hogy a festők nem a saját fejük után illusztrálták az írott szövegeket, hanem képekben és szavakban élő ősi hagyományt követtek.

Aligha lehet csak a törökvilág pusztításaival magyarázni, hogy a 13-diktól a 15. századig terjedő időből ránk ma-

radt falra festett Szent László-legendák egy kivételével mind az egykori országvédő gyepük táján található. Legtöbb a Székelyföldön, azután a Szepességben és a legbővebb változat a Dunántúl délnyugati zugában. Nem udvarban forgó nagyurak készítették őket, hanem a gyepűőrök ivadékai megfalusi földesurak. De ezt a hagyományt a társadalom felsőbb rétegeiben is ismerték és szerették. A leányrabló kun és viadala Szent Lászlóval ott van a Képes Krónikában, az Anjou-kori legendáriumban, amelyet valószínűleg András herceg, Nagy Lajos öccse vitt magával Nápolyba, és végül a Thuróczi Krónika augsburgi kiadásának címlapján is. Nem volt ez pogánykodás, sőt épp legszebb bizonyítéka László, a szent király népszerűségének. A keresztény legendakutatás ugyanis már sokszor rámutatott arra, hogy a hívők képzelete a közkedvelt szentek legendáit szívesen díszítette idegen tollakkal, más szentek életéből és történetéből vett csodákkal. Így ruházták rá a régi magyarok Szent Lászlóra pogánykori balladahősök tetteit.

BOGYAY TAMÁS

A fatimai Szent Szűz felhívása: Imádkozzátok a Rózsafüzért!

A győzedelmes rózsafüzér

A berlini SS-börtönben vagyunk. A foglyoknak szabad a friss levegőre menniök. Libasorban haladnak, egyik a másik után, mialatt az örök szigorú vigyázása kíséri őket.

«Páter, van rózsafüzére?» — hallja a jezsuita provinciális maga mögött a kérdő hangot. De a páternak nincs rózsafüzére. — «Páter, szerezzen nekem egyet. Feltétlenül szükségem van rá» — szól ismét sürgetőleg az előbbi hang, Páter Rösch hangja.

A következő éjjel álmatlanul fekszik Páter Rösch. A kezén bilincs, a fejéhez egészen közel egy égő lámpa. Azért oly közel, hogy az őrség minden pillanatban megfigyelhesse. Az ajtó nyikordul, a fogoly felfigyel. Ellenőrzés? Kihallgatás vagy még rosszabb? . . . Csak egy jóindulatú ór. Beszédbe elegyedik a páterrel és elmondja, hogy ő katolikus. A páter neki bátorodik: «Nagyon szeretnék egy rózsafüzért», — mondja kéréssel. — «Saját maga vagy más valaki számára?» — «Saját magam és mások számára.» — «Vissza fogok jönni», mondja az ór s elhagyja a börtöncellát.

Éjfél tájban ismét megzörög a kulcs a zárban. Az ór óvatosan közeledik a pap fekhelyéhez. — Páter, alszik?» —

kérdi a jövevény. A páter rázza a fejét. «Szegény ember. — De hoztam valamit Önnek. — Egy rózsafüzért.»

A pap nem akar hinni a szemének. «Igen, Páter, ezt Önnek hoztam. Édesanyámtól való. Használhatja mindaddig, míg a városban újat nem vásárolok az Ön számára. Jó éjszakát.»

A páternak könny szökik a szemébe, s aztán ismét egyedül van, egyedül a rózsafüzérrel. De nem akarja egyedül a maga számára megtartani. A rózsafüzér vándorol a sötét börtönön keresztül, ahol megkínzott emberek várnak a halálra. Mindegyiknek szabad a drága kincset egy félóraig magánál tartani és mindegyik katolikus igénybe is veszi. Olyanok is, akik korábban a rózsafüzérről tudni sem akartak. Úgy tűnik fel nekik, mint egy aranylánc, melynek segítségével Istenbe kapaszkodhatnak.

Később az egyik rab azt mondotta a páternak: «Azelőtt semmire, de egyáltalán semmire se tartottam a rózsafüzért. Ám a börtön nyomorúságában tapasztaltam, mennyi erő és öröm van elrejtve a rózsafüzértitkokban.»

Az életmentő rózsafüzér

A következő történet a világháborús időbe nyúlik vissza. Petrowskaja-nál vagyunk. A német századnak 20 sebe-

(Folytatás a 4. oldalon)

A fatimai Szent Szűz üzenete

(Folytatás a 3. oldalról)

sültje volt, mikor az oroszok a frontot áttörték. Pillanatnyilag az egyetlen menekvést a gyors visszavonulás jelentené. De mi történjék a sebesültekkel? A század vezetője, egyúttal orvos, világosan látta, hogy csak két megoldás lehetséges: vagy magukkal viszik a sebesülteket is, — ami azonban az egész század pusztulását jelentette volna, vagy a sebesülteket visszahagyják s akkor a 200-főnyi legénység megmenekül.

A vezető tiszt végül arra határozta el magát, hogy — a sebesülteket hátrahagyva — kétszáz emberét igyekszik megmenteni. Összehívta a századot s közölte határozatát. De hozzátette: ha valaki önként vállalja a sebesültek gondozását, engedélyt kap a visszamaradásra. Pillanatnyilag halálos csend követte szavait. Majd előlépett egy fiatal káplán, salzburgi egyházmegyes, s kijelentette, hogy hajlandó a sebesültekkel visszamaradni. A hangja remegett, az arca sápadt volt. A vezető tiszt figyelmeztette, hogy emberi számítás szerint a halállal kell számolnia és senkise veszi tőle rossz néven, ha visszalép. A káplán azonban nem lépett vissza. Ezután a legnagyobb sietséggel helyezték el a sebesülteket a helység legnagyobb házában, a fő utcában, a földre fektetve őket. A század közben elhagyta a falut.

A sötétség beálltával megérkeztek az oroszok. Minden házat megszálltak, csak azt az egyet nem, amelyben a német sebesültek kín és halálfélelem között a földön heverték. Közöttük ott térdelt a fiatal káplán. Mindnyájan együtt imádkozták a rózsafüzért, a Boldogságos Szűzhöz esedeztek segítségért, menedékért.

Néha-néha félénken az ablakhoz lépett a káplán és óvatosan kitekintett az utcára, ahol az oroszok jövés-menése volt megfigyelhető. S még szorosabbra fogták ujjai a rózsafüzért.

A reggel elérkezett, s még mindig ott feküdtek a német sebesült katonák a megszálló oroszok közepette, a rózsafüzérrel a kezükben és imádkoztak.

S megtörtént a hihetetlen: egyetlen orosz katona se tette be a lábát ebbe a házba. Mialatt a helység összes házait megszállva tartották, a németeket senkise háborgatta, jóllehet a legnagyobb házban rejtőztek, a falu közepén.

Másnap reggel a német csapatok eredményes ellentámadásba mentek át. Visszafoglalták Petrowskaja-t. A sebesültek megmenekültek.

A Rózsafüzér Királynéja megmentette őket!

Rózsafüzér a lövészárokból

Az első világháborúban történt, orosz pergőtűz közepette, hogy egy tiroli lövész térdelve imádkozta a rózsafüzért a lövészárokból. Hitetlen társai először csodálkoztak rajta, majd gúnyolni kezdték. A tiroli tovább imádkozott, akkor is, amikor kidobással fenyegették. Erre kezénél-lábánál fogva megragadták és kidobták a lövészárokból. Alig gurult le a töltés oldalán a tiroli, mikor egy gránát robbant s a rózsafüzér kigúnyolót darabokra tépte. Ő sértetlen maradt. Ha engedett volna a rózsafüzér imából, ő is a halál fia lett volna. Így a Rózsafüzér Királynéja a gúnyolók karja által mentette meg tisztelőjét.

A drámai jelenetnek szemtanúja volt egy tiroli katona, aki évek óta eltávolodott a hittől. A tragikus esemény annyira szíven találta, hogy ismét hívó kereszténnyé lett.

A rózsafüzér védő fegyver a tévtan ellen

A 13-ik század elején egy igen veszedelmes tévtan, mint valaki írja: «a középkor bolsevizmusa», az albiak tévtana, feforgatással fenyegette az akkori társadalmi és állami rendet s nyílt erőszakkal fordult Egyház és család ellen, tüzzel-vassal terjesztve a halálhozó tant. Apostoli lelkű férfiak léptek fel a tévtan hirdetőivel szemben, köztük Szent Domonkos, de szavuk nem talált visszhangra a megtévedt lelkekben. Amikor Szt. Domonkosnak egyszer menekülnie kellett a tévtanítók elől, akkor maga a B. Szűz jött segítségére, így oktatta őt: «Ily módon kell eljárnod, hogy a tévelygők a hit világosságára jussanak? Miért harcolsz szóval ellenük, mintha támadásaid képesek lennének a szíveket megváltoztatni? Tudós vitabeszédek semmit sem használnak. Az isteni titkokat egész egyszerű formában kell előadnod. Majd prédikálva, majd imádkozva nyújtsd először az alapigazságokat, ezek aztán majd maguk fogják a megértéshez szükséges fényt kisugározni. Ez úton fogják sza-

Billy Graham, a híres amerikai baptista prédikátor, szeptemberben Magyarországon járt, Palotay Sándor, a Magyarországi Szabadegyházak Tanácsa elnökének a meghívására. Budapesten Billy Graham ötezer ember előtt beszélt. A végén felszólította a tömeget nyílt hitvallásra Krisztus mellett.

Az otthoni magyar baptista viszonyokat jól ismerők szerint, Palotay Sándor volt Ávós, és a rezsím mesterkedése van a dologban. Már Nixon elnök idejében is, akihez bejáratos volt Billy Graham, is meghívták, de nem

vaid, buzgó imádtól támogatva, a szíveket megnyerni.» Szent Domonkos az adott utasításhoz híven elkezdte a szentolvasót tanítani. Hamarosan oly nagy számban özönlött hozzá a nép, hogy a templomból a szabadba kellett mennie, az ajtó előtt, sőt a nyílt mezőn kellett prédikálnia, mint egykor Jézus Krisztusnak. A szent rózsafüzér segítségével hamarosan győzedelmeskedett a tévtan fölött.

Hatszáz év múlva, amikor Franciaországban az istentagadás és hitelenség szelleme oly széles tömegeket tartott pórázon, ismét megjelenik a Szent Szűz Délfranciaországban s ugyanazt a lelki fegyvert, a karján viselt szentolvasót, óhajtja a küzdők kezébe adni, melynek helyes imádkozására a kis pásztorleányt, **Bernadettet**, maga tanítja meg **Lourdes**-ban.

Lourdes azonban nem jelentette a végállomását a Rózsafüzér Királynéja követ-járásának. Ismét és ismét felemelte szavát, hogy az emberiséget a katasztrófa felé rohanásában megállítsa. E tekintetben legfontosabb üzenetét **Fatimában** intézte három ártatlan gyermek útján a világhoz 1917-ben, amikor a kommunista világveszedelem fellépését megmondotta. Fatima azóta fogalom a hazug és gyilkos kommunizmus-bolsevizmus elleni küzdelem terén s állandó figyelmeztetés számunkra: **csak az isteni segítség viheti diadalra küzdelmünket az istenhit és szabadság elnyomói ellen.**

Nem atombombák, röppentyűk és rakéták fognak bennünket megszabadítani, hanem egy lelki fegyver: a szent rózsafüzér imádkozóinak engesztelő hadserege.

A szent rózsafüzér imára figyelmeztet bennünket az **október-hónap is**. Nagy és szent pápák körlevelei, a hivatalos Egyház évszázados tradíciója, sok hívő léleknek példája s történelmi tények sürgetik a Fatimai Szent Szűz felhívását: Tartsatok bűnbánatot és imádkozzatok a rózsafüzért, mert ez a béke, szabadság és jobb jövő legbiztosabb záloga!

VECSEY LAJOS

lett belőle semmi, mert Nixont lemondatták. Most újra próbálkoznak, mivel az új elnök, Jimmy Carter hívó baptista. Ezzel is «puhítani» szeretnék az elnököt, hogy szavazza meg Magyarországnak is a legnagyobb vámkedvezményt. — Nagyon rossz a magyar külkereskedelmi mérleg.

Gyilkos humora van a magyar népnek: Tudják, mik a papok? — Igehirdetők. És a békepapok? — Igahirdetők!

Kádár vatikáni látogatása nem jelent fordulatot Budapest egyházpolitikájában

Így fogalmazta meg az Állami Egyházügyi Hivatal elnöke, Miklós Imre államtitkár augusztus 20-i nyilatkozatában a rendszer választását azokra a derűlátó kérdésekre, sejtésekre, amelyek nagyjából külföldi katolikus körökben hangzottak el. Néhány haladó újságíró, a kommunistákkal együttműködésről álmódzó katolikus abban reménykedett, hogy Kádár pápai kihallgatása után Magyarországon a rendszer több katolikus iskolát, szerzetesrendet engedélyez. Arról is írtak, hogy megengedi a jezsuita rend visszaállítását. A sok jóslat és derűs remény állásfoglalásra kényszerítette a rendszer hivatalos vezetőit.

Miklós Imre, az Állami Egyházügyi Hivatal elnöke augusztus 20-án, Szent István illetve az Alkotmány ünnepén adta ki nyilatkozatát a Magyar Hírlapban.

Kádár János vatikáni látogatásáról ezt mondta:

«Elég gyakori, hogy jelentős, vagy esetenként kevésbé fontos, de látványos eseménytől egyesek indokolatlanul történelmi fordulatot várnak. Ezek a találgatások részben jó szándékúak, de felületesebbek, részben pedig tudatosan félrevezetik a közvéleményt, hogy azután csalódást okozzanak.»

Így értékeli tehát a rendszer Kádár pápai kihallgatását. Akiket megtévesztett a vatikáni diplomáciai feljátszás, az udvari fény, a komoly elismerés, a kritikát nem ismerő magas méltatás, azt könnyen elragadta a képzelődés, a fordulat reménye. Ezeket a képzelődőket mondja Miklós Imre hivatalosan jószándékú, de felületes embereknek, akik csupa jószándékból, túllónak a célon. Az Állami Egyházügyi Hivatal elnöke nem hagy kétséget afelől, hogy a kommunista egyházpolitika megítéléséhez nem elegendő a naiv jószándék, sem a biztató képzelődés. Ide több kell. Alaposan kell ismerni a kommunizmus, a marxizmus rendszerét, a vallással illetve az Egyházzal szemben elfoglalt ideológiai álláspontját. Aki ezt ismeri, annak látnia kell, hogy Kádár pápai fogadása nem jelent fordulatot Budapest egyházpolitikájában. Ez a látványos esemény csupán egyik mozzanata annak a folyamatnak, amit kommunista egyházpolitikának nevezünk.

Tehát folyamat és nem fordulat

Ezt húzza alá Miklós Imre nyilatkozatának az a része, amely felsorolja az eseményeket. Szerinte az 1964-es részleges megállapodás a Vatikánnal szintén csak egyik eseménye a folya-

matnak. Amikor 1974-ben VI. Pál pápa letette Mindszenty bíborost az esztergomi érseki székből és a primási méltóságból, az is csak egyik eseménye a Budapest diktálta egyházpolitikának, Lékai esztergomi érseki-primási és utána nem sokára bíborosi kinevezése is csak mozzanata a folyamatnak. Ugyanígy Magyarország püspöki székeinek betöltése és mindaz, ami hazánkban egyházi téren történik egy-egy mozzanata a folyamatnak. Erről a folyamatról pedig Miklós Imre kijelenti: ezt a kormány következetes magatartása, a világban lévő erőviszonyok eltolódása, a Vatikán és az egyházi vezetők alkalmazkodása váltotta ki. Az irányt és az ütemet azonban a kommunista rendszer diktálja. A folyamat iránya viszont a vallás és az Egyház eltűnéséhez, kihalásához vezet. És ezt egy marxi idézettel húzza alá. «A társadalmi életfolyamatnak, vagyis az anyagi, termelési folyamatnak az alakja csak akkor veti le misztikus ködfátyolát, amikor mint szabadon társult emberek terméke, ezek tudatos tervszerű ellenőrzése alatt áll majd. Ehhez azonban a társadalom bizonyos anyagi alapja szükséges, vagyis olyan anyagi feltételek, amelyek maguk viszont hosszú és gyötrelmes fejlődéstörténetet természettadta termékei.» Ezen az alapon irányítják Budapesten az egyházpolitikát. Ennek a folyamatnak változatlanul tovább kell haladnia a vallás és az egyház kihalásáig. Senki se gondoljon arra, hogy ez a folyamat megszakad vagy hirtelen fordulat állhat elő benne.

Kommunista triumfalizmus

Miklós Imre nyilatkozatát a pökhendi hang, győzelmi mámor, triumfalizmus jellemzi. Az egyházat évtizedek óta arra biztatják, mondjon le a triumfalizmusról. Ne emlegesse alkotásait, ne beszéljen a vértanúkról, a szentekről, az evangéliumi élet példáiról. Inkább emlegesse bűneit, mulasztásait és örüljön, hogy a marxisták szóba állnak néha vele. Miklós Imre ezzel szemben nem győzi hangoztatni a rendszer erejét, győzelmeit a nép körében. Szerinte a magyar földművelők belátták, hogy a kormányzat rendelkezései a kolhozosítást illetően, a nagyüzemi termelés az iparban és a mezőgazdaságban sokkal jobban megfelelnek érdekeinek, mint a múlt termelési rendszerei. Megteremtették a nagyüzemet. Ezzel növekedett öntudatuk, a hívek, vallásos emberek szociális öntudata is és ők követelték az egyháztól, hogy alkalmazkodjék az új adottságokhoz. Az ők közreműködésével szorult háttérbe az egyházban a reakciós elem és alakult ki az

új vezetőség, mely beilleszkedik a folyamatba.

A valóság azonban más

Miklós Imrének semmi oka sincs a «győzelem» emlegetésére. Amit győzelmeknek nevez, az mind az erőszak műve. Az ember megalázása, féktelen kizsákmányolása folytán jött létre. Szellemi és lelki téren ugyanúgy. Hiszen Kádár János vatikáni látogatása több hazai kommunista kádert is meggondolkoztatott. Magyarországot járt látogatók mondták el, hogy a kommunista vezetők több felé feltették a kérdést: mit jelent Kádár látogatása a Pápánál? Mi lesz ennek a következménye? És a válasz többnyire az volt: a hitoktatás menetén változtatni kell! Ez ellen a kommunistáknak sem volt kifogásuk. Sőt egy héttel Kádár vatikáni látogatása után, amikor elkezdődtek a falvakban — sajnos, már csak itt van — az iskolai hittanra való beírások, sok félkommunista vagy kommunista család is bejelentette gyermekét hittanra. Olyan esetekről is tudnak a nyugati látogatók, hogy a beírások után az illetékes párttitkár megjelent az iskolaigazgatónál, elkérte a hittanosok listáját és abból mind kihúzta azokat a gyerekeket, akiknek egyik szülője kommunista vagy állami alkalmazott. Tehát Miklós Imre még a saját elvtársaiban sem bízhat. Ez is egyik oka annak, hogy a párt vezetősége megvitatta Kádár vatikáni látogatását, kiadta arról a hivatalos véleményt, leértékelte és ezt az Állami Egyházügyi Hivatal elnökének kellett Szent István illetve az Alkotmány ünnepén közzétenni.

Nem «adok-kapok» a budapesti egyházpolitika tartalma. Ebben a kérdésben is helyreigazít Miklós Imre. Aki ugyanis arra gondol, hogy a kommunista rendszer a Vatikán képviselőit vele egyenrangú tárgyaló félnek tekintti, súlyosan téved. Eddig a szakemberek abban bíztak, hogy a Vatikán egyenlő félként tárgyal Budapesten, Prágában, Varsóban stb. Amikor Poggi érseket visszarendelték a külföldi pápai diplomáciából, ahol nunciusként működött, azt mondták, a kommunisták sürgették, hogy megbizoztaikkal, akik magas diplomáciai rangban működnek, állítson a Vatikán ugyanolyan magasrangú diplomatákat szembe. És ezúton emeljék meg a tárgyalási szintet. Nos, Poggi érsek azóta utazó nunciusként magas diplomáciai címmel tárgyal velük. De Miklós Imre kijelenti, az ilyen tárgyalásoknak nem az «adok-kapok» a tartalma. Az egyházi féltől elvárják,

(Folytatás a 8. oldalon)

Szent László a magyar irodalomban

A régmúlt magyar századokból, 900 év roppant távolságából is eleven színekkel, a legendák sugárzó fényében, népünk mondai hagyományával koszorúzva lép elénk a keresztény lovagi eszmény példaképe: Szent László. Istennek ez a koronás vitéze, ki mindenki közül fejjel kimagasodott, híres csatabárdját a kereszténység diadaláért és hazája függetlenségéért forgatta nem csupán életében, de ellenségei s a néphit szerint — halála után is. Bizony úgy kellett lennie, ahogy Arany Jánosunk gyönyörű költeménye elmondja: háromszázados sírjából is kikelt, hogy a tatárok ellen küzdő székelyeket megsegítse.

Közel húszéves uralma a Szent István halálát követő négy évtized forrongásai, állandósult belső hatalmi villongások, viszályok után egy békésebb, alkotó korszak: a szentistváni életmű befejezése és megkoronázása. Szinte természetes tehát, hogy ez a korszak a magyar szellemi életnek is afféle első aranykora, Horváth János szerint «a magyar irodalom igazi bölcsője». A magyar szentek legendáinak keletkezése például közvetlenül László királynak köszönhető, akinek kérésére a pápa, VII. Gergely hozzájárult, hogy «**azok teste, akik Pannoniában elvetették a keresztény hit magvait, felemeltessék**». Így azután az 1083 aug. 15-én a Székesfehérvárra összehívott zsinat István királyt, Imre herceget, Gellért püspököt, valamint a két zoborhegyi remetét, Andrást és Benedeket szentekké nyilvánította. Hadd idézzem itt a jeles történetírót:

István királyt és társait voltaképpen maga a nép avatta szentté, mert bennük vélte feltalálni követésreméltó vallásos és nemzeti ideáljait. A felavatást pápai engedéllyel elrendelő országos zsinat csak végrehajtója volt a nemzeti akaratnak, kifejezője a magyar lélekben félszázad alatt végbement nagy átalakulásnak, az új korszak szellemének, melynek Szent István személyét is elhomályosító hőségévé és eszményévé maga László király, pogány Vászoly szentség hírével övezett unokája lett. (Szegfű) László király megbízásából készült

el a Szent Istvánról szóló ún. «Nagyobb legenda», ennek a kiegészítése a későbbi «Kisebb legenda». Ugyancsak az ő uralkodása idején írták meg a középkori történetírásunk első és legértékesebb művét, az 1090 tájára datált «Gesta Ungarorum»-ot, valamennyi későbbi gestánk és krónikánk (Anonymus, Kézai Simon stb.) alapját. Szerzője az a Ják-nemzetségbeli Koppány püspök, aki korábban Szent László udvari papja

volt. Nagyon valószínű: ebből az ösgestából való az a Szent Lászlót dicsőítő vers-részlet, amely egyebek közt

Szent László és a leányrabló kun története

(A Thuróczi Krónika augsburgi kiadásának címlapja 1488.)

arról nevezetes, hogy legrégebb, még a XII. sz. végén lejegyzett verses emlékünknél. A litániaszerű felsorolás egy primitív Szent László-jellemrajz vázlata is lehetne. Íme a latin verstöredék s magyar fordítása:

pietate rex serenus,
graciarum donis plenus,
cultor iustitiae,
patronus pudicitiae,
consolator afflictorum,
sublevator oppressorum,
miserator orphanorum,
pius pater pupillarum.

Jámbor király és fenséges,
Kegyelemmel teljességes,
Igazság művelője,
Erényesség megvédője,
Szenvedők vigasztalója,
Elnyomottak pártfogója,
Ki az árvákat megója,
Gyöngye gyermek gyámolója.

A Gesta Ungarorum egységes szemlélettel, eleven stílusban írt **nemzeti** történet, írója valódi história-író, akinek az a szerencse jutott, hogy uralkodói ideálját saját királyában láthatta megtestesülve. Neki köszönhetjük a magyar mondavilág legszebb darabjainak, többek közt a Turul-monda, Fehér-

ló-monda, a Botond, Bulcsu, Lél vezérek nevéhez fűződő mondák megmentését. Érdekes — a kor szelleméből azonban érthető — hogy bár büszkén emlegeti honszerző Árpád és utódai, elsősorban a már életében legendás vitézzé lett László király győzelmes harcait, ideálja mégsem a diadalmas hős, akit már egy XV. századi fametszet s azóta a képzőművészeti alkotások sora előszeretettel ábrázol csatabárdal, — a mi gesta-írónk eszménye a keresztény gondolatot megszemélyesítő, igazságszerető, az ellenfélnek megbocsátó, a béke szellemét hirdető «kegyes király». Egykorú író mondja:

Büntetőügyekben, hol vérbosszúnak, halálbüntetésnek van helye, mindig az Isten félelmét tartá szeme előtt és minden ítéletében a könyörület szelidségével élt vala, enyhítvén a törvény keménységét. A szerencsétlenek vigasztalója, elnyomottak felemelője, árvák, nyomorultak és szűkölködők édesatyja volt s az ország minden lakosai nem tulajdon néven, hanem **kegyes királynak** hívták vala.

Ezt a szentéletű, kegyes királyt állítja elénk a késői Kájoni-kódexben talált himnusz ismeretlen (talán pálos szerzetes) költője is. Érdemes felmutatni néhány strófáját:

Szent László király miképpen vigyázott,
Jó erkölcsökkel életben virágzott:
Teremtőjében szüntelen viragott,
Szívükből imádkozott.

Szent István után Királynak téteték,
A Magyaroktól holott választaték:
Mert Szent életét minnyájan szerették,
És kedvellették.

Olly igen buzgó áhítatosságban,
Mind éjjel-nappal szokott imádságban:
Volt foglalatos Isteni dolgokban,
Alázatosságban.

A Körös-mellett egy Várost építe,
Mellyet Váradnak Szent László nevezte:
s 'Szép Kalastromot Mária nevére
Mellé éppítetté.

Ott Püspökséget, és Káptalant szerze,
A 'tisza élet virágzott ő-benne,
Temetését is ő oda rendelte,
s 'ott fekszik Szent teste.

«Szent László legendája» címmel az Erdi-kódexben **magyar nyelven** maradt ránk az egész XI. század története, benne magyar szentek legendái, melyeket sehol másutt nem találunk. E nagyértékű mű szerzője egy írói tehetséggel megáldott «néma szeszerteli barát», — irodalomtörténetírásunk **Karthaui Névtelen-je**, 1527-ben fejezte be mun-

káját, sajátkezűleg leírva mindent, «amit Urunk Jézus neki látnia és ismernie engedött». Művének központi alakja Szent László, olvashatjuk élete történetét, benne van a Kerlési (költői nevén cserhalmi) csata leírása (a leányrablást nem említi); a váradi monostor alapítása, Horvátország meghódítása, Salamon és László párviadala Pozsonynál, különböző háborúi kunokkal, csehekkkel, oroszokkal, — de a történelmi események leírása közben sem feledkezik meg Szent László csodatételeiről, a csudás jelekről: az éhező sereg elé szarvas- és bivalycsordák jönnek, az ellenség által csaléteknek szánt ezüstpénz kavicsná változik, a váci csodaszarvas-látomás, a testét vivő szekér magától indul el Várad felé stb. «E legendákban — ismét Horváth Jánost idézve — történetírásunk legelső magyarnyelvű termékeit kell üdvöznünk, nyelvükben pedig a magyar történelmi stílus első zsengejét».

Ének Szent László királyról

Idvezlégny kegyelmes szent László
kerály!

Magyaországnak édes oltalma,
Szent kerályok közt drágalátus gyöngy,
Csillagok között fényességes csillag.

Szentháromságnak vagy te szolgálja,
Jézus Krisztusnak nyomdoka-követi;
Te szentléleknek tiszta edénye,
Szíz Máriának választott vitéze.

Nekönk sziletül Lengyelországban,
Mennyből adatál nagy csudaképpen.
Másson sziletül szent keresztvíztől,
Ösödnek nevén László lön neved.

Letelepédél Bihar-Váradon,
Ah városnak löl édes oltalma;
Templomot rakatál szíz Máriának,
Kiben most nyugszol minden
tisztességgel.

Te dicsekédél kerályi székedben,
Képed feltötték az magas kőszálla,
Fénlik mint nap, salyog mint arany:
Nem elégszik senki tereád nézni.

Te arcul teljes, szép piros valál,
Tekéntettedben embereknél kedvesb;
Beszédtedben ékes, karodban erős.
Lám mentent te ejtesz, ki tevéled
küzdik.

Testtedben tiszta, lelkedben fényes,
Szivedben bátor, miként vad oroszán,
Azért neveztek Bátor Lászlónak,
Mikoron méglen iffiúdad voltál.

Tagodban ékes, termettedben díszes,
Válladtul fogva mendeneknél magasb;
Csak szépséged császárságra méltó,
Hogy szent korona téged méltán illet.

Dicsérjük magyarok Szent László
kerályt,
Bizony érdemli mi dicséretönköt,
Dicsérjük ötet angyelok, mondván:
Idvezlégny kegyelmes Szent László
kerály.

Ez a lendületes szép himnusz (az egész versnek a felét, ám legszebb strófáit idéztük) két nyelven, latinul és magyarul maradt ránk a XVI. sz. első harmadából származó két kéziratot könyvben, az ún. Gyöngyösi-, illetve a Peer-kódexben. Nincs kétség aziránt, hogy a latinnyelvű az eredeti alkotás s a magyar a fordítás. Az ismeretlen szerző XV. századi latinnyelvű irodalmunknak Janus Pannonius mellett legkülönb költője, de nem méltatlan hozzá magyar fordítója sem. Ez utóbbi — valószínűleg pálos szerzetes — az eredeti

latin himnuszt igyekezett minél hívebben ültetni át magyarra, sőt többkevesebb sikerrel a latin versritmust is megpróbálta követni. Fordítása nyelvi-erőteljes, érzékletes és leleményes, helyenként nagyon szép a versmondattétele, jelző- és metaforakészlete sokszínű, gazdag. Semmi kétség: amit alkotott, igazi költői mű, középkori magyarnyelvű irodalmunk egyik drágaköve.

(Folytatjuk)

SZAMOSI JÓZSEF

Szent László életműve és életpéldája

Szent László trónralépésének 900 éves jubileuma alkalmából felkerestük emigráns közéletünk egyik vezetőjét, a történelmi érdeklődésű Közi-Horváth Józsefet, hogy beszélgetést folytassunk vele ennek a nagy embernek és uralkodónak életművéről és életpéldájáról.

K. H. J.: A kérdésnek már csak azért is szívesen teszek eleget, mert a «bátor és kegyes» László királyhoz gyermek- és ifjúkori éveimnek sok szép emléke fűződik.

Életünk: Például . . .

K. H. J. Szülőfalum templomának Szent László a védőszentje. Az oltárkép a sziklából szomjas vitézei számára csatabárdjával vizet fakasztó hadvezért ábrázolja. A templom búcsúnapján, június 27-én, évről-évre fokozódó érdeklődéssel hallgattam az ünnepi szónokok prédikációját arról, hogy plébániánk pátronusa az ő gyönyörű férfiületében tökéletes harmóniában egyesítette a legszebb magyar és keresztény erényeket, ami által nemcsak a saját személyét, hanem a keresztény hitet és életmódot is megszerettette az alattvalóival. Örökre belevésődött az emlékezetembe az egyik prédikátornak, egy lelkes fiatal papnak, ez a hasonlata: «A tisztelve szeretett Szent István kereszténnyé tette a magyarságot. A szeretve tisztelt Szent László magyarrá tette a kereszténységet . . .» Első szentmisémet is az ő oltárképe előtt mondtam el . . . Később pedig — mint fiatal pap — sokszor miséztem a győri székesegyháznak abban a kápolnájában, amelynek oltárát a Szent László fejerekléjét rejtő, művészi kivitelű, hermának nevezett, mellszobor díszíti.

Életünk: Találkoztál-e az emigrációban is Szent László emlékével?

K. H. J.: Igen! Több helyen is . . . A nyugatnémetországi Aachen magyar vonatkozásokban gazdag dómjának a kincstárában őrzik azokat a liturgikus felszerelési tárgyakat, amelyeket annakidején Nagy Lajos ajándékozott a székesegyház magyar kápolnájának. Köztük van két ötvösművészeti remek-

munka is a magyar férfiszentek szoborcskáival. Mégpedig úgy, hogy Szent László áll az egész kompozíció középpontjában. Nagy Lajos ugyanis igen nagy tisztelője volt Szent Lászlónak. Nemcsak személy szerint tekintette őt példaképének, hanem a magyar lovagi társadalom elé is eszményképül állította. Még halálában is példaképe közelében, a nagyváradi székesegyházban akart pihenni. Az ő utódja, Zsigmond hosszú uralkodása alatt Szent László tisztelete Szent Istvánét is felülmúlta. Zsigmond Szent László képét az egyik konstanzi templom számára is megfestette, amikor mint németrómai császár résztvett az ottani híres zsinaton. Utolsó akaratának megfelelően őt is Váradon temették el . . . A száműzött Mindszenty bíboros emigráns életének egyik legboldogabb élménye volt a szépen restaurált New Brunswick-i Szent László plébániatemplomnak a felszentelése. Korunk legnagyobb magyar hitvallójának és vértanújának a hamvai is Szt. László oltára előtt találtak ideiglenes nyugvóhelyet a máriacelli bazilikában.

Életünk: Miben látod Szent László magyar és keresztény történelmi érdekét és jelentőségét?

K. H. J.: Abban, hogy — mint uralkodó — megmentette és stabilizálta Szent István pusztulásnak indult életművét: a keresztény államot és egyházat, élete példájával pedig megszerettette és magyarrá tette a kereszténységet. Teljesítményét csak akkor tudjuk igazán értékelni, ha figyelembe vesszük, hogy egyidejűleg két fronton kellett küzdenie: a Szent István halála után belső harcok következtében beállott rendbomlás és erkölcsi lazaság és az országot kívülről fenyegető besenyő és kun támadások ellen. És mégis mind a belső, mind a külső ellenséggel szemben teljes győzelmet aratott.

SZENT LÁSZLÓ ÉLETMŰVE ÉS ÉLETPÉLDÁJA

Életünk: Hogyan sikerült ezt a nehéz kettős feladatot aránylagosan rövid uralkodása alatt olyan ragyogóan megoldania?

K. H. J.: A meglazult állami és egyházi fegyelmet és a közerkölcsöt szigorú törvényekkel és azoknak maradéktalan végrehajtásával állította helyre. A külső ellenségeket pedig legendáshírű kardjának erejével tanította meg a magyar határok tiszteletére.

Életünk: Vagyis bölcs, de keménykezű uralkodó, kitűnő hadvezér és bátor katona volt. Ugyanakkor — mindkét minőségben — mint szentéletű keresztény is példát adott az alattvalóknak.

K. H. J.: Mindez igaz, de nem elegendő se a jellemzésére, se annak a magyarzására, hogy miért rajongott érte a magyar nép és miért mentek a szavára tűzbe-vízbe a katonái . . . Gyermeikien tiszta szíve, egyetlen rableány kiszabadításáért életét áldozni kész, felebaráti szeretete, a legyőzött ellenséggel szembeni nagylelkűsége és sok-sok más emberi erénye volt az a varázserő, amely a vezetőréteget éppenúgy mint az egyszerű parasztot és a közvitét is a bűvkörébe vonta és személyn keresztül az új, a keresztény vallásnak is megnyerte.

Életünk: Mi a «kegyes király» mondanivalója a mai magyarok, a határokon belül és a határokon kívül élő magyarok számára?

K. H. J.: Valamennyiünknek szól az az üzenete, hogy a kereszténység nemcsak az egyén üdvösségének és a csa-

KÁDÁR VATIKÁNI LÁTOGATÁSA

(Folytatás az 5. oldalról)

hogy a tárgyalások során belássa, miért kell alkalmazkodnia a kommunista kívánságokhoz. Ez a belátás teszi lehetővé, hogy néhány problémát sikerül megoldani. Így érték el azt, hogy Magyarországon a püspöki székeket betöltötték. Jelenleg arról tárgyalnak a püspöki karral, hogy megnyithatnak a katolikus öregek számára egy 200 ágyas szociális otthont és arról az egyház gondoskodik, illetve egy 60 személyre szóló lelkigyakorlatos házat. Ami ezzel kapcsolatban feltűnik, hogy beleillik a folyamatba. Az öregeknek, legalább 200-nak közülük megkönnyítik a kihálás folyamatát. A lelkigyakorlatos házat illetőleg mélyen hallgat arról, hogy évente hányszor és kik végezhetnek majd ott lelkigyakorlatot. A fiatalokért az egyház alig tehet valamit és azt is többnyire kis korokban. Az Egyház nem verhet bennük gyökeret.

FÁBIÁN KÁROLY

lád boldogságának biztos záloga, hanem egyúttal társadalom- és nemzetfenntartó erő is. Amíg a magyarság Krisztus tanításához ragaszkodik, addig nem pusztul el.

Életünk: És mi az üzenete a határokon kívül és a világ minden részén szétszórtnak élő magyarok számára?

K. H. J.: Az, hogy a magyar öntudat és magyar hivatás, a magyar nyelv és a magyar kultúra, a magyar kereszténység és a keresztény magyarság, a szellemi és lelki Magyarország nem földrajzi fogalom és nincsen politikai határokhöz kötve. Szent László, a száműzött Árpád-házi Béla herceg fia, Lengyelországban született nem-magyar anyától. Kisgyerekkorának emlékei lengyel szülőföldjéhez fűződnek. Magyarországra hazatérve Nagyváradon élt boldog ifjúságot és nemcsak a várost, hanem a mögötte fekvő Erdélyt is örökre szívébe zárta. A boldog ifjúságra azonban újabb emigráció következett. Béla hercegnek, családjával együtt, menekülnie kellett az életét fenyegető testvér, Endre király elől. A második hazájához fűződő kapcsolatai miatt kortársai «lengyel László»-nak is nevezték. És éppen ez az idegenben, vegyesházasságból született krályfi lett a keresztény magyarság egyik legnagyobb nemzeti hőse, a magyar kereszténység legnépszerűbb férfiszentje . . . A tanulság levonását a határokon kívül élő magyar szülőkre és magyar fiatalokra bízom.

Életünk: Mikor halt meg László király és mikor avatták szentté?

K. H. J.: 1095 július 29-én halt meg Nyitrán 18 évi uralkodás után 55 éves korában. Kedvenc városában, Nagyváradon, az általa épített székesegyházban temették el. Népe már életében szentként tisztelte a «kegyes király»-t. Halála után évről-évre nagyobb tömegek zarándokoltak a sírjához. Hivatalosan halála után 97 évvel, 1192-ben iktatta a szentek sorába III. Cölesztin pápa. Nagy Lajos a Kolozsvári-testvérekkel hatalmas méretű lovasszobrot készíttetett róla és azt a váradi székesegyház előtt állíttatta föl. Erdély védőszentjéül választotta és a történelmi Magyarország területén több mint ötven templom vallja a pátronusának.

Életünk: Sajnos, a török időkben feldúlták a sírját a csontjait és ledöntötték a szobrát . . .

K. H. J.: Minden vihart túlélte a tisztelete, amelyet a középkori népének így foglalt szavakba:

«Idvezlég kegyelmes Szent László király!
Magyarországnak édes oltalma,
Szent kerályok közt drágalátos gyöngy,
Csillagok közt fényességes csillag.»

LÉKAI BIBOROS NYILATKOZATA

a London Times című angol újságnak

A nagytekintélyű angol újság munkatársa esztergomi hivatalában kereste fel Lékai bíboros-primást és néhány időszerű kérdést tett fel neki a magyar egyházra vonatkozólag. Az első így hangzik: a magyar gyerekeknek hány százaléká részeseül vallásoktatásban, vallásos nevelésben? És ezek közül hány százalék lesz gyakorló katolikus?

«Ez nagyon különböző — kezdte válaszát a magyar bíboros-primás. Vannak vidékek, például a Palócföldön, ahol mintegy 80 százalékuk jár hittanra. Másutt 3-4 százalék. Nem vagyok képes arra, hogy kimutatást készítsek és pontosan felmérjem a területet. Az országos felmérés erre nem tér ki. De remélem, hogy a közeli jövőben sikerül majd pontosabb képet nyernünk erre vonatkozólag . . . Hányan maradnak meg közülük gyakorló katolikusnak? Ugyancsak nehéz megmondani. Vannak vidékek, ahol a nép buzgó, de vannak olyan területek is, ahol a nép kerüli a templomot. Vannak falvak, ahol a párttitkár fia is jár hittanra és megmarad jó katolikusnak. De vannak falvak, ahol a nép tündetőleg nem ismeri a papot és a templomok üresek.»

Milyen befolyásuk van a papoknak a hívekre? — hangzott a második kérdés. — Lékai bíboros: «Nagy részüknek alig van valami befolyása, de van kivétel is.

«Kádár vatikáni látogatása után arról beszéltek, hogy a rendszer két új iskolát engedélyez a katolikus egyháznak.» Ez nem igaz — válaszolta Lékai. A valóság az, hogy én sem szeretnék újabb katolikus iskolákat a jelen pillanatban, mert nincsenek megfelelő katolikus tanerőink. Nem akarok olyan tanítókat, mint régebben voltak. Ezek nem felelnének meg a mai követelményeknek.»

A bíboros jelezte továbbá, hogy megnyitnak egy 200 ágyas szociális otthont és egy lelkigyakorlatos házat 30 férfi és 30 nő számára, ami nagy lépés előre — tette hozzá.

Mi a véleménye az Egyház magyarországi helyzetéről? Emlékezzék a XII. századi cluny reformra — válaszolt Lékai bíboros. A cluny reform megtörte akkor a materializmust. Hiszem, hogy új Cluny jön. Ezért imádkozom és meg vagyok győződve, hogy jönni fog.»

Ez után emlékeztetjük olvasóinkat az Életünk legutóbbi, szeptemberi számában említett kifogásokra a magyar püspökök áprilisi ad limina látogatásával kapcsolatban. Lékai bíboros a Pápa előtt túl rózsás képet festett a magyar egyházról. Nyilván erre kényszerítette őt a budapesti rendszer, hogy a Szentatyát Kádár júniusi fogadására hangolja. Akkor a hittanra járók 80

Gizella magyar királyné emlékezete (V)

A bajor történeti múlt kutatói

és velük egyes magyar történészek azonban kétségbe vonják Gizella hazánkban történt elhalálását és veszprémi temetését. Véleményüket — a történeti kútfőkre való hivatkozás mellett — főleg az akkori magyar belpolitika polgárháborúra emlékeztető zűrzavarára és bizonytalanságára alapozzák. Szerintük az özvegy királynét sanyarú sorsában egyedülállva, hathatóssabb oltalom nélkül, tevékenységében korlátozva és a jövő sötét lehetőségeinek mérlegelésében Isten gondolata vigasztalta. Visszanyert szabadságában keresztényi lélekkel megbocsátott ugyan üldözőinek, de nem hagyhatta figyelmen kívül az okosság követelményeit sem; kereszténységünk nagyot, nehezet követelhet tőlünk, de ésszerűtlen és céltalan veszélyeztetettséget nem. Gizella nem kockáztathatta hívei biztonosságát és az országot sem akarta nyugtalanságnak, harcoknak kitenni.

III. Henrik 1044-i bejövételének a nyugalom s rend helyreállítása és a hűbéri felsőbbség elismertetése volt a célja. Gizella jól tudta, hogy a béke nem lesz tartós és csak a császár jelenlétének idejére korlátozódik. Érezte, hogy szépszájú híveinek ragaszkodása nem nyújthat személyének kellő biztonosságot és nem védheti meg alkotásait a rombolás szellemétől. Az ország

Gizella itt-tartózkodásával függ össze

— a hagyomány szerint — a bécsiek egyik, kimutathatóan legrégebb, kedvelt búcsújáráshelyének, **Mariabrunn-nak** története is. A főváros kiváló, barokkori szónoka, P. Abraham a sancta Clara, ágostonos-szerzetes megállapítása szerint bizonyos napokon több ember tartózkodott a búcsújáráshelyen, mint amennyi Bécs városában visszamaradt. A mai osztrák főváros 14. kerületéhez tartozó plébániatemplom Mária-szobra évszázadokon át különös erővel vonzotta a környék zarándokló tömegeit.

Legenda beszéli el, hogy kíséretével a bécsi erdőben időző magyar királynét lázas betegségében annak a forrásnak a vize gyógyította meg hirtelen, amelyben — az ok után kutatva — Mária nagyméretű szobrát találták meg. Innen az elnevezés: **Mariabrunn**. Gizella a szobor tiszteletére hálából fakápolná építtetett. A szobrot később a közeli Purkersdorf mellett épült templomlovagrendi kolostor őrizte, ahonnan a 14. században a Weidlingau-i plébániatemplomba került. Harci események során a templom tűz áldozata lett, csak a kegyszobor maradt sértetlen, ezt pedig a harcosok ismét a mély forrásvizbe dobták. I. Miksa osztrák főherceg — a legenda szerint álmában kapott in-

belpolitikai bizonytalansága s az idegengyűlölet, másrészt a pogánysághoz húzók fel-fellobbanó indulatai a magyarság egyes rétegeiben, a kitörni készülő vihar előjelei voltak. Gizella személye garantálta ugyan egyideig a bajor-németek és magyarok közti kapcsolatok komolyságát (ezek II. Henrik halála óta mindenesetre megromlottak), de a most erőre kapott pogány-magyarok pártja ellenszenvet teljes súlyával fordult feléje. Ha az országban marad, könnyen áldozatul eshet az 1046-i véres fölkelésnek, amelynek éle nemcsak Péter uralma és az idegenek ellen irányult, hanem a kereszténységet és alkotásait kívánta megsemmisíteni. Szent Gellért és püspöktársainak, megannyi papnak a vértanúsága, lerombolt s felgyújtott templomok romjai emlékeztettek az előrelátott veszedelemre.

Gizella ezért elhatározta, hogy III. Henrik védelmében visszatér szülőhazájába. A császár 1045 pünkösdi ünnepén Péter magyar királynál időzik, június 3-án érkezik St.Pöltenbe, majd a nyár folyamán visszatér Passaubá. A veletartó magyar királynét Ausztriában Győzelmes Albert osztrák örgróf fogadta nagy tisztelettel és a herceg vendégként rövid időt töltött Bécsben és környékén.

tésre megtalált szobor tiszteletére a Wien-patak közelében kápolnát emeltetett, amely szerencsésen elkerülte az 1529-i török invázió figyelmét. A 17. sz. elején a kegyszobrot kisméretű templom fogadta be, amelyet Klesl Menyhért bécsi püspök (1614-1630) építtetett és áldott meg.

A kegyhely vonzása II. Ferdinánd figyelmét sem kerülte el, aki 1655-ben nagy bőkezűséggel emeltette korai barokk-stílusban a mai, egyhajós és az ágostonrendiek gondozására bízott kolostortemplomot. Felszentelését 1655 szept. 4-én a passauai segédpüspök, Martin von Lampsakus végezte, Divae Virginii Mariae Consolatrici de fontibus. A forrásról elnevezett Vigasztaló, bold. szűz Mária tiszteletére. A főoltárt díszítő kegyszobrot az 1683-i török ostrom idején az alsóausztriai Rabenstein templomában helyezék biztonságba.

Ezt követően a búcsújáráshely látogatottsága a katolikus újjáépítés áhítaszellemének és a barokk-kor liturgikus formáinak (elmélyülő Mária-tisztelet, körmenetek és búcsújárások, ereklyekultusz) megfelelően nagymértékben növekedett és a zarándokcsoportok áramlása akkor sem csökkent, amikor II. József a kolostor 1782-i felosztása

után plébániatemplommá nyilvánította a búcsújáráshely templomát (1784). A kislétszámú ágostonos-szerzetesi közösség 1827-ig látja el a hívek lelkipályozását, amikor ezt az egyházmegye papjai veszik át. A császár önkényes eljárása annál inkább keltett kínos meglepetést, mivel ő és VI. Pius pápa — eredménytelen tárgyalások után — ebben imádkoztak a kegyszobor előtt és búcsúztak el egymástól 1782 apr. 22-én.

A 140 cm magas kegyszobor szükségessé vált helyreállítása

1975-ben történt meg, amelynek során műemlékvédelmi szakértők egyéves munkával (szű elleni gázos kezeléssel, hiányok pótlásával és a festékrétegek eltávolításával) adták vissza a finomfaragású Mária-szobornak művészi értékét. A Gyermekeit balkarján tartó Istenanya szobrát a művészettörténeti vizsgálat ugyan a kora reneszánsz idejébe helyezi, de a gótikus hatás nyomai is észlelhetők rajta. A helyreállított szobor feltehetően másolata egy régibb alkotásnak, mert tisztelete — mint említettük — a középkorba nyúlik vissza. A kegyhelynek egyébként — műtörténeti és történelmi jelentőségén túl — a reformáció idején Bécs és környéke rekatolizálásában és valláserkölcsi megújításában kezdeményező és vezető szerep jutott, amikor egy régi krónika adatai szerint — a császárvárosban alig volt több «egy tucatnyi katolikuskulcs».

A kegyszoborral díszített főoltártól balra elérhető kápolna falát a búcsújáráshely keletkezésének történetét ábrázoló hét olajfestmény díszíti. Az első két kép Gizellát és kíséretét mutatja a megtalált és fényt árasztó forrással s a Mária-szobor kiemelésével. A negyedik festmény Mátyás királyunknak III. Friggyessel e környéken harcoló katonáit ábrázolja 1467-ből, amint a kegyszobrot visszadobják a kútba. A történeti események egybevetése szerint a harcosok inkább Podjebrád cseh király fiának, Viktorin hercegnek seregéhez tartoztak, akik az ellenük császári kívánságra morva földre nyomuló magyar csapatok elöl pusztítva vonultak vissza hazájukba. — A festmények még a templom fennállása századik évfordulója alkalmából (1755) készültek s így több, mint kétszázévesek.

A templomtéren álló **történelmi kút** köré III. Ferdinánd császár kőkávát építtetett. Föléje 1691-ben oszlopostető került a kegyszobor kicsinyített másolatával.

(Folytatjuk)

Cser-Palkovits István SJ

Mindszenty szobra Clevelandban

Július 22-én, pénteken este leplezték le Mindszenty bíboros megszólalásig hű mellszobrát, vitéz ifj. Hollósy Ervin György alkotását.

Hatalmas tömeg gyűlt össze a szobor leleplezésére. Nemcsak a magyarok voltak ott Clevelandból és Ohio távolabbi városaiból is, hanem a többi nemzetiségek is képviseltették magukat, sokan nemzeti viseletben vonultak fel zászlóik alatt. Hiszen a szobor leleplezés stílszerűen a Rabnemzetek Hete keretében történt. Csodálatosan színpompás képben gyönyörködhetek a megjelentek, mert a rabnemzetek fiai közt elsősorban is a magyarság vonult fel nemzeti viseletben és leányaink, asszonyaink szebbnél szebb díszmagyar ruhákban pompáztak. Ott voltak természetesen a cserkészcsapatok is, akik között sok kedves percet töltött a bíboros clevelandi látogatása alkalmával.

Felcsendült a Magyar Himnusz a Mindszenty Kamarakórus intonálásában és fenséges dallama mellett lehullt a lepel a szoborról, mely most már «él és áll, és hirdeti, hogy méltó emléket állítottunk neki: a Bíborosnak, a Mártírnak, a Szentnek.» A leleplezés után a rabnemzetek gyermekei, mindegyik nemzeti viseletben, egy-egy szál virágot helyeztek a szobor elé. Most Reverend Gilbert I. Sheldon püspök megáldotta a szobrot. Talán Isten rendelése volt, hogy Hickey püspök akadályoztatása miatt a lengyel származású Sheldon püspök jött közénk. Szinte úgy éreztük, hogy Wiszynski bíborost is képviselte bíboros-társa szobrának leleplezésén.

A szoborra helyezték a rabnemzetek koszorúját, majd Ralph J. Perk, Cleveland közszeretében álló kitűnő polgár-

százalékát emlegette. Tovább nem ment. A London Times-nak szept. 8-án többet mondott, de nem indokolta meg, hogy miért jár sok helyen olyan kevés gyerek hittanra, miért kerülnek a hívek a templomot stb.? Nagyrészt azért, mert a rendszer szüntelenül rombolja a gyerekek lelkivilágát, zaklatja a szülőket, ha hittanra járatják gyermekeiket. De van több olyan eset is, hogy a békepapok többet politizálnak, mint dolgoznak és a nép elutasítja őket. Ehhez járul a mai viszonyok között az erkölcsök mérhetetlen romlása, az elanyagiasodás, a szellemi és lelki értékek elhanyagolása stb. Jellemző azonban a mai helyzetre az is, hogy az ország bíboros-primása nem mondhatja el az igazi okokat és a fő bűnös elhallgatásával, a romlásért egyedül a szülőket, a népet hibáztatja.

(F. K.)

mestere, (aki annak idején a Nemzeti Szociális Mozgalom megalapítója volt) a város nevében átvette a szobrot, meleg és megindító szavakkal emlékezve meg Hercegprimásunkról. Majd Rose Oakar kongresszusi képviselő — aki mindig büszkén hangoztatja magyar származását — mondta el, hogy annak idején az Orsolya apácáknál tanulva naponta imádkoztak az akkor fogoly bíborosért és életének egyik legnagyobb élménye volt, mikor találkozott a már szabad Mindszenty Józseffel Clevelandban.

Az ünnepi beszédet Ft. dr. Füzér Julián O. F. M. a New Brunswickban (N.J.) lévő Szent László templom plébánosa mondta előbb angol, majd magyar nyelven. Beszédében hangoztatta, hogy ez a szobor azt jelenti: hogy bennünk él, dolgozik és küzd tovább Mindszenty bíboros. És hogy ez hogyan történik, ahhoz Illyés Gyula, a nagy magyar költő verséből idézett:

Zuhanni magad is elég súly
vagy már, de — fel
egy centit, ahhoz szívek
százezre kell!

A bíborost úgy akarták megsemmisíteni ellenségei, hogy nem engedték hozzá a szíveket. Mindszenty szíve testvéreiért dobogott és a hazáért vert. Mint Széchenyi, ő is szívében hordozta az egész nemzetet.

Ha mi, magyarok most tovább akarunk emelkedni, — folytatta beszédét Julián Atya — ha ország-világnak bizonyítani akarjuk, hogy bennünk, magyarokban van érték, erény, tudás, szorgalom, tehetség, eredetiség; ha a világ tudomására akarjuk hozni, hogy mi a sorsa és helyzete Hazánknak és mi történik Erdélyben magyar testvéreinkkel, ahhoz az kell, hogy a magyar szívek százezrei, milliói továbbra is Mindszenty Atya szívéhez legyenek kapcsolva és rajta keresztül a magyar szívek, — meleg, dobogó, lüktető, szerető, hívő, alkotó magyar szívek — egymáshoz legyenek fűzve

És Mindszenty József szobra ma ércbeöntve hirdeti ércnél maradandóbb tetteit!

Az ünnepély után a Holiday Inn termében tartottak bankettet, melyet dr. Papp Gábor, a Mindszenty Emlékbizottság elnöke nyitott meg.

A Mindszenty Pláza, ahol három éve a bíboros úr meggyújtotta a szabadság fátylóját és ahol ma szobra áll, várja a magyarságot, hogy zárandokoljunk el a szobor elé és kérjük ott Őt: imádkozzék az Egek Urához szeretett Hazánk szabadságáért.

Magyaryné

Szép gondolat, hogy a Cleveland-i magyarok za idei Szent István ünnepét már a szobornál artották, aug. 21-én. Mindszenty szobrának az avatásánál és ezen az ünnepélyen is remekelt a Mindszenty kórus, Alapy Endre vezénylete mellett.

Ralph J. Perk Cleveland polgármesterének szép gesztusa. 1959 óta az amerikai elnökök a szenátus és a képviselőház indítványára évenként aláírták a Rabnemzetek kiltványát a szabad világ népeihez, leigázott nemzetük szabadságáért, hogy nagyobb súlya legyen. — Az idén, nem tudni, miért, késett az aláírás. Erre pont Ralph J. Perk, Cleveland polgármestere fordult személyes sürgönnyel Jimmy Carter elnökhöz és követelte az elnöki aláírást. Meg is jött az aláírt kiáltvány és ezt az örömhírt a Mindszenty-szobor átvételekor közölte a magyarokkal és a többi rabnemzet képviselőivel.

DR. ESZTERHÁS ISTVÁN nyugdíjaztatásához

Levelet hozott a posta Amerikából. — Hetven felé az ember már fél a postától: ki tudja, mit hoz. — Felbontom a nagy kopertát, kifordul belőle a Katolikus Magyarok Vasárnapja szeptember 4-i száma. Pont a vezércikk, rajta óriás betűkkel (— talán még sosem nyomtatták ekkora betűkkel a nevét) Köszönjük Esterhás István! — Szíven ütött ez a főcím. Mit akar köszönni? — Nem jót sejtettem . . .

Átfutottam az írást: csupa dicséret, a legfelsőbb fokon. Így azokat szokták dicsérni, akiket elparentálnak . . . «Dolgozott. Néha éjszakát nappallá téve verte az írógépet. Írta, hirdette, kiáltotta a száműzöttek fájdalmát . . .» — Igaz mind, de miért pont most? — A csillaghoz értem, az utolsóhoz: «**Most mégis felmentjük ezt a nagy magyart a szerkesztés munkája alól és nyugdíjazzuk . . . Nyugdíjazása nem szükségyszerűen jelenti azt, hogy többé nem olvashatják írásait azok, akik szeretik.**»

Nem szeretnék illetéktelenül beleszólni egy katolikus testvérlap belső ügyeibe. Tudjuk, milyen nehéz lett a Vasárnapnál is a helyzet, de az maradt az érzésünk, hogy valami hiba történt . . .

Májusban járt nálunk Európában Esterhás István. Először, hogy az ötvenes években el kellett hagynia hazáját. Ő volt a Mindszenty-stáció avatásának ünnepi szónoka. Hogyan vágyott oda és milyen lélekkel zárandokolt Máriacellbe és Mindszenty József sírjához! Másik szíve-vágya volt Róma, oda is elzárandokolt életében először és úgy érezte, hogy utoljára . . .

És most előttem látom újra a májusi napfényben, virágos alpesi réteken

KÜLDETÉS

Riportfilm Balczó Andrásról, a világhírű öttusázónkról

Egy filmet forgatnak május óta Magyarországon, amely jelentőségében messze túlnőtt a közönséges film keretén, mert rövid időn belül az egész ország lelki élménye lett. A filmnek csak két szereplője van, Balczó András, az öttusa ötszörös világbajnoka és a Müncheni Olimpiász tüneményes győztese. A másik Kósa Ferenc, a filmrendező, akivel együtt indult el életútjuk a háború után Nyiregyházáról.

És ez a film mégis legendává nőtt Magyarországon egy hét alatt. A jegypénztáraknál hosszú sorokban vártak az emberek és a több mint másfélórás előadás alatt egy pissenés nélkül, lélegzetvisszafojtva figyelték azt a különös, mélységesen emberi vallomást, amit ez a szelidszavú, őszinte, tiszta arcú atléta tesz a filmen az ő «élet-futásáról». De nem a tüneményes sikerekről, ünnepeletről, világraszóló győzelmek mámoráról, ahol «az ádáz hangzavar már-már agyonnyomja az ünnepeletről sporthősben magát az embert». — Igen, ezt akarták újra látni és átélni azok, akik a filmet megnézték, de lassan rájöttek, rádöbentek arra, hogy itt nem erről van szó; nem erről első-sorban, mert mindez csak külső keret, vagy külső kivitelezése, dokumentálása annak, amit ez a csodálatos fiatal ember egyszerűen, minden póz és öntetszélges nélkül mondott arról, hogy

miért lett ő hivatásos sportoló és arról, hogy milyen kérlelhetetlen önfegyelmével készült fel a döntő küzdelemre. Nem is a győzelemért, a világsikerért, hanem valami egészen másért. És ezt olyan nehéz elmondani és megértetni azokkal, akik eddig csak ezt látták Balczó Bandi életében. — Itt arról beszélt, amit nem láttak és nem is sejtettek eddig nála: Balczóról a lélek emberéről, aki sokkal mélyebben nézett bele a saját életébe és az életbe általában. . . . Egy másikkal «futásról» volt itt szó, amit minden embernek be kell fejeznie becsülettel az élet-árénán; kinek kinek a maga helyén, ahová rendeltetett és küldetett egy magasabb akarat által. . . . Ő maga mondja a filmen: «Nézd csak meg, azok közül, akikkel együtt nőttünk föl a Bujtoson, ki mondhatja el magáról nyugodt szívvel, hogy a futásomat elvégeztem, a hitet megtartottam?»

A hallgatók lassan megértették, hogy itt az emberi lét legmélyebb értelméről és lényegéről van szó, ahová csak a mélységesen istenhívő lélek közelíthet. . . . Halálos csendben hullottak ezek a súlyos szavak a nézőterre, és amikor egy-egy mély emberi igazságot görgető mondat különösen szívben talált, forró lett a nézőtér és percekig tartó tapsvihárban tört ki.

Ez a csendes, az élet igazi értelmét

kedvesen tovabicegő alakját, kerek, galambósz fejét, mindig derűs tekintetét, gúnyoros mosolyát . . . És bocsánatot szeretnék kérni mindnyájunk nevében a megbántásért. Valami nagyon-nagyon kedveset szeretnék mondani neki . . . olyasfélé, hogy jó lesz még minden! —

Leültem levelet írni neki. Milyen ilyenkor a leírt szó! — Mert hogy is lesz jó minden 70 felé, 25 éves szerkesztés után, küzdve az emigrációs közönnyel, csak egy célt látni maga előtt: szolgálni azt a hazát, amely az ötvenes években koldustarisznyát akasztott a vállára és vándorbotot nyomott a kezébe.

Ez fáj és az, hogy egy igaz magyarral megint kevesebb az élvonalban, amikor ugys olyan kevesen vannak. — Nem akármilyen magyarral, mert ő kemény tölgy volt a sok ide-oda lengő nyárfá közt.

Mi nem akarunk búcsúzni Eszterhás Istvántól. — Azok számára, akik eddig írásaiból nem ismerik, ezért röviden ismertetjük írói tevékenységét:

Dr. Eszterhás István kispesti mun-

kácsalád gyermeke. Jogot tanult és író lett belőle, sokat ígérő tehetség. Az újságírás mellett díjnyertes elbeszélések és regények szerzője: «Kísérlet a Szigeten; Forradalom; Három nap a pokolban; Szegények szerelme; Musztafa, Karaffa és az akasztófa», stb.

A Rákosi-korszak beléfojtja a szót, mint annyi más magyar íróba. Az ötvenes évek elején sikerül kijutnia Amerikába. Itt találkozik egy másik nagy magyarral: Biró Benedek erdélyi ferenccs atyával, aki rábírja, hogy vegye át a Katolikus Magyarok Vasárnapja szerkesztését. És szerkesztette több mint 25 évig, szinte egyedül. Három-négy néven is írt benne egyszerre. Szinte hihetetlen, hogy bírta ezt akkora formátumú hetilapnál! — Mellette még regényírói álmainak is élt: Magyar disputa; Nyugodt lehetsz, elvtárs; Beszűgő és az apostól; stb.

Úgy tudjuk, hogy jelenleg az amerikai függetlenségi háború magyar hőséinek, Kovács Mihály ezredesnek regényes életrajzán dolgozik.

Szeretnők, ha írásait Európában is jobban megismernék a magyar olvasók.

Harangozó Ferenc

és értékeit mérlegelő monológ akkor ér a lélek drámai mélységéig, amikor Balczó húsz éves versenyzői pályája csúcsára ér: megnyeri a müncheni olimpián az öttusa versenyt, és amikor arról kellett döntenie, hogy lesz tovább. Csábító ajánlatok jöttek az USA-ból, Kanadából, de az idealista Balczó nem akar «gazdagékhoz házi-tanítónak menni». Ő, aki bebizonyította teljesítményével, mennyire reális talajon mozog, most elhivatásához híven, elfordult az effajta «realitásoktól», mert úgy érezte, hogy ezzel «elárulja azokat, akikért futott és akik vele futottak . . . El lehet válni sok mindentől, öttusától, feleségtől, de hazától, az nekem nem megy».

Saját magához híven, «eljutván az emberélet útjának felére» számvetésre határozta el magát. Negyven napra elvonult egy magányos hegyi kunyhóba. Magával vitte a Szentírást, Ady és József Attila költeményeit, Moldova György Negyven prédikátor c. könyvével, Spinoza Etikájával vonult a magányba, hogy Isten színe és saját lelkiismerete előtt zavartalanul állítsa össze élete eddigi mérlegét; egy petróleum lámpa fénye mellett: «Először is leltárt készítettem. Szigorúan rögzítettem, hogy éltem eddig, mivel teltek a napjaim. Általában reggel hatkor keltem, futottam öt km-t körben a Margitszigeten, mert évekig a szigeten laktam az uszodában egy szobában másodharmadmagammal. Reggeli. Reggeli után pisztolylövés vagy lovaglás; a dél-előtti folyamán még úszás vagy futás. Ebéd. Ebéd után vívás estig. Este kilenckor takarodó és másnap kezdődött az egész előlről. Így éltem egy évben tizenegy hónapon keresztül. Hetekig haza sem mentem, mert volt nekem közben egy lakásom is . . . egy ágy volt benne meg lemezjátékos; annyira ott-hontalan volt mint egy kripta.»

Társa volt a könyv és a zene is: «. . . bármikor találkoztam Vivaldival, vagy József Attilával, mindig ott tudt folytatni, ahol abbahagytuk».

És ezt a fitalembert nem vették fel bizonyos szakemberek a Testnevelési Főiskolára, mert nem tartották alkalmasnak tornatanárnak! — Milyen lesújtó kritika ez az otthoni iskolapolitikára! Az is lesújtó az otthoni sportirányításra, hogy ez a csodálatos fizikumú és még csodálatosabb lelkületű 34 éves fiatalember nem került egyedülálló teljesítményeivel és világhírnevével az öttusa csapat élére: «Észrevettem, hogy minél inkább illetéktelen valaki egy vezető pozícióra, szakmailag és emberileg, annál elszántabban ragaszkodik ehhez a beosztáshoz. Elvtelen érdekegyezségek jönnek létre . . . Ha elhiszed nekem, amit én hazudok, én is elhiszem neked, amit te hazudsz. És így barátságunk megbonthatatlan . . . (Folytatás a 12. oldalon)

Én húsz év alatt úgy hozzászóltam a cselekvéshez és az éles, tiszta küzdelemhez, mint a mélytengeri halak a nagy nyomáshoz. És ebben a sekély vízben nekem kidurrannak a kopolyúim . . . »

Barátai és rajongói nem is értették a mellőzést, a félreállítást a sport potentátorok részéről. Hogy is vették volna be a «hivatalos»-ak ezt a «makacs», a «realitásokat» meg nem értő, idealista fiatalembert Magyarországon ma, ahol félnek a vallásos, sziklaszilárd férfiaktól, akik még hozzá az igazságkeresés fanatikusai? — «Az emberileg értékes teljesítmények elismerés nélkül maradnak, de gyakran előfordul, hogy kevésbé értékes teljesítményekért illetéktelen erkölcsi elismerést juttat valakinek a társadalom. Én ezt igazságtalanságnak, a társadalom számára egészségtelenségnek tartottam . . . Azért választottam a sportot, az öttusát hivatásomul, mert az emberi teljesítmény mérhető és igazságos megítélését lehetővé tette . . . Mindez azonban nem a saját érvényesülésem szempontjából érdekelt. Bizonyítani akartam mások számára, hogy lehetséges és érdemes küzdeni a világban.» — Mikor szóvártak, hogy a világ legnagyobb öttusázója legalább egy kis csapat edzését vállalná, nem vádolt senkit, csak a maga kristálytisztá elvi álláspontján felelt: « . . . a nyíltságot és őszinteséget kerestem, hiszen tízezreknek nem lehet hazudni! Lehet élni így vagy úgy, csak igazságtalan körülmények közt nem lehet! Úgy is mondhatnám: nem vagyok Jolly joker, aki mindenre felhasználható; csak piros hetes vagyok, aki nem sokat tehet, ha tők a tromf, ha viszont piros az adu, hasznossá válhat.»

Még néhány szót Kósa Ferencről, a rendezőről, a dialóg partneréről, aki minimális eszközökkel (a film költsége alig egy tizedrésze a szokásos magyar nagyjfilmeknek), de finom megérzéssel és nagy művészettel forgatta a filmet és a filmen magán, kérdéseivel irányította a főhős mondanivalóját, mindig szerényen a háttérbe húzódva. Ő velejéig ismeri volt Bujtos-parti játszótársát. Azt is rögtön észrevenni, hogy lelkileg is összehangolt, konzseniális partnerek nemcsak a filmen, hanem magyar közéleti síkon is. Annyira nyílt és őszinte filmjével kapcsolatban az ő vallomása is a magyar háború utáni nemzedék legjobbjaikról, hogy a mai otthoni megnyilatkozások közt mélyen elgondolkoztató:

«Bátyaink a háborúba már belelátak, mi akkor még csak az ABC-re meg a bombákra bámultunk. Azok a bizonyos «fényes szelek» is elkerültek minket. Szövegünk ugyan elszánt összeküvéseket igazságtalan futballbírók, rojtosszájú szónokok és gátlástalan történelemtanárok ellen, de felnőtte csak 1956 drámájában, úgyünk és nem-

zedékünk halottai láttán váltunk. Nagy hirtelen, de riadalom nélkül megértettük, hogy látványos győzelmek helyett araszoló teremtés és általa a csöndes megőrződés lesz a küldetésünk. Balczó Bandi azonban a maga pályáján meszebbre jutott: a küzdelmes megőrződésen túl, csaknem két évtizeden át, még azt is elhitette velünk, hogy győzni is lehet. Ezért ez a film róla készült és nem másról . . . mindazt, ami ebben a dokumentumfilmben látható, Balczó András a sorsával írta . . . »

Úgy érezzük, hogy ez a második vallomás is önmagáért beszél. — Mert «lélek tesz csuda dolgokat» és semmi

más. És a «Lélek ott fú, ahol akar». — Magyarországon is . . . Nemcsak a «Balczó» lelkében, hanem az otthoni százezrek lelkében is, akik a filmet átérték és megértették.

Csak természetes, hogy azok a magyar nők, akik átérték még a kijáratnál is törölgették könnyes szemüket, a férfiak arca pedig mélyen elgondolkodó volt . . . — **Mi pedig annyi tavasz várás után úgy tekintjük ezt a filmet, mint az első hóvirágot, a magyar tavasz első felénk üzenetét a hosszú télen . . . Vagy már a tél után? —**

Harangozó Ferenc

INNEN - ONNAN

Az Európai Magyar Lelkészek őszi konferenciája október 3 - 7-ig lesz a Vilshofen melletti Schweikelberg nevű bencés lelkigyakorlatos házban. Az állandó magyar lelképásztori problémák mellett, sok fontos részletfeladat is tárgyalásra kerül. Így pl. a Mindszentmúzeum, a teljes új magyar vasárnapi misekönyv, az «Életünk» problémája, stb.

Minden remény megvan arra, hogy Msgr. Dr. Ádám főlelkész úr is súlyos operációja után teljesen felépül a konferenciáig, a magyar lelkeszek nagy örömeire.

Wiszynski lengyel bíboros-érseket epebajjal operálták meg. Helyzete aggodalomra adott okot. A legújabb jelentések szerint a veszélyen túl van.

Elgondolkoztató (London-Times, 1977 szept. 8.) A londoni tudósító Esztergomban járt Lékai magyar primásnál egy hosszabb interjúra. Az utolsó kérdése ez volt: Hogyan látja a római katolikus Egyház helyzetét Magyarországon és a világon? — Időbe került, mire Lékai bíboros-érsek válaszolt, szintén kérdéses: «Emlékszik Cluny-re és a 12. század nagy egyházi reformjára? Cluny győzte le a 12. század materializmusát. — Én hiszem, hogy lesz egy másik Clunynk. Imádkozom érte és biztos vagyok, hogy eljön.»

Az Új Ember augusztus 28-i száma közli: Eddig három anyanyelvi konferencia volt: Debrecenben, Szombathelyen és az idén nyáron újra Debrecenben: « . . . Szomorúságot okozott, hogy az ideai Anyanyelvi Konferenciára csak egyetlen külföldi magyar katolikus pap jelent meg, az is Nyugatnémetországból, (— Az sincs magyar szolgálatban! Szerk.) az egyébként szép számú meghívott közül. Távolmaradásuk okát nem tudjuk, nem is vizsgáljuk. Ez az ő dolguk; az ő papi és magyar lelkiismeretük kérdése.» Eddig az Új Ember. — Mi

ennek a távolmaradásnak éppen magyar szempontból csak örülünk.

Ortutay Gyula kultuszministersége idejére esik a magyar szerzetesrendek eltörlése, a kolostorok, szerzetesházak és iskolák állami tulajdonba vétele. — **Ortutay ma a magyar néprajz-kutatás főirányítója, az egyik legnagyobb magyar magánkönyvtár tulajdonosa:** több mint 16 ezer kötet. **Szavahihető szemtanú állítása szerint nem egy ropant értékes könyvben még ott az egyházi eredet nyoma.** Szemérmetlen magabiztosságban még azt sem tette meg, hogy az egyházi bélyeget eltávolította volna.

Követendő példa: A Caracas-i Magyar Egyházközségben annak idején még **Nyisztor Zoltán** vetette föl és valószínűleg megvalósította a gondolatot, hogy a menekült magyarságnak, ha nincs is saját temploma, de legyen magyar búcsúja, mégpedig Szent István-ünnepe. A gondolatot lelkesen átvette tőle a megboldogult jó Demeter Ede páter és jelenlegi utódja, Gróza József, az új caracasi magyar lelkes is. Van is nagy búcsú, dinom-dánom Caracasban István királykor, csak az a nagy baj, hogy nincsen bábos, mézeskalácsos, késes, meg jövendőmondó sátor, nometeg «ringispil», mint a régi «boldog időkben» otthon. (kat. Ért.)

Ez is példa! A Perthi Magyar Hírek (Ausztrália) közli. Az ottani cserkészcsapat tisztújító közgyűlésén hangzott el Csaba László cst.pk. programja. Többek közt: «Nagycserkészek, fiúk és lányok, magyar-nyelvű oktatásban is részesítik a kisebbeket. **Kevés házi feladat is lesz! Kéri a szülőket, hogy segítsék otthon megcsinálni gyermekeiknek a házi feladatot. Idegenben ez nem bűn!**

Az 1977 román népszámlálás adatai szerint, Románia összlakossága kerekén 24 millió. Ebből az ő kimutatásuk szerint magyar csak 1,828.440, míg magyar

nem hivatalos becslések szerint legalább két és fél millió. Külön pikantériája ennek a népszámlálásnak az, hogy külön székely nemzetiséget fedezett fel. E szerint van Erdélyben még 1,064 székely nemzetiségű. A magyarok arányszáma az összlakossághoz viszonyítva 1956-ban még 9.1 %, az idén már csak 7.9 %.

Németországban az öngyilkosok száma ugyanannyi mint a halálos autóbalesetek száma: kereken 15.000.

Franciaország is öregszik. Lakóinak száma ma alig valamivel több, mint 1789-ben, a Nagy francia forradalom idején volt: 52,7 millió, kb. annyi mint az akkori Oroszországé. Ma a Szovjet-Unió lakossága 250 millió körül van.

New-York város minden harmadik lakója katolikus. A hitélet emelkedőben. Ebben az utóbbi időben 1,1%-kal emelkedett a gyakorló katolikusok száma, a lakosság viszont 1,6 %-kal fogyott.

Egész Nyugaton megrendítette a jószándékú embereket a borzalmas Köln-i merénylet: Schleyernek, a Német Munkaadók Szövetsége elnökének az erőszakos elrablása, három örzőjének és a soffőrnek kíméletlen agyonlövése. De különösen felháborító a mód, ahogy packáznak a szerencsétlen áldozattal és a német kormányral ezek a terroristáknak nevezett banditák. És a kormánynak engednie kell a «demokratikus» közvélemény nyomása alatt a banditáknak és ki kell engednie, repülőgéppel ellátnia, fejenként 120 ezer DM zsebpénzzel ellátnia a Baader-Mainhof-csoport tizenegy többszörös gyilkos tagját. — Az meg már elképesztő szemérmertlenség, hogy azt is követelték, hogy minősítsék őket hivatalos hadifoglyoknak (a «főlszabadító vörös armádia» tagjai!) és helyezték a hadifoglyokat megillető Genfi egyezmény védelme alá!

Az meg már perverz erkölcsi érzékre vall, hogy akadnak német és külföldi «intellektuellek» (magasabb képzettségűek!), köztük protestáns pásztorok és írók, akik szimpatizálnak a Baader-Mainhof csoporttal. Akadt francia szélsőbaloldali újság, a Le Monde, amely pártját fogja Schleyer merénylőinek (bizonyára német gyűlöletből is!). Duvrger politológus így ír benne: «Ezek az extrémisták tisztalelkűek és nemes szándékkal cselekedtek. Joguk van arra, hogy megértsék és becsüljék őket!»

Hová lett az annyit magasztalt Nyugati Humanizmus? — Nem csoda, ha a vérmesek azt mondják: csak a diktatúra teremthet itt már rendet.

Amerikai püspökök magyarországi látogatása

Fr. Füzér Julián, a newbrunswicki Szent László Egyházközség plébánosa és az Amerikai Magyar Katolikus Papok Egyesületének elnöke, az amerikai püspökök magyarországi látogatása alkalmából a következő nyilatkozatot tette:

Az amerikai magyarok aggódó imája kíséri Krol bíborost, Bernardin érseket és Rausch püspököt, amint útra kelnek, hogy Magyarországon az Egyházat meglátogassák.

Az Úr szőlőkertjét mennek meglátogatni, melyet ezer éve ültetett. Úgy ismert, mint «Szűz Mária virágos kertje», melyben hitnek és életszentségnek mindig bő volt szép virága, a magyar Egyház nem egyszer volt elpusztítva a századok folyamán, de soha nem volt oly kegyetlenül lerombolva és annyira megpróbálva, mint most.

Szenvedés az Egyház dicsősége és Magyarországon az Egyház ma bővelkedik szenvedésben. Reméljük, hogy az amerikai püspököknek lesz alkalmuk meglátni ezt a dicsőséget; reméljük, lesz alkalmuk, hogy találkozzanak a hívőkkel és mintegy kezükkel tapintassák az Egyház vérző sebeit: a szerzetes rendek eltörülve, a katolikus iskolák megszüntetve, katolikus intézmények — kórházak, rendházak, árvaházak — kisajátítva, a katolikus sajtó egy vérszegény hetilapra és egy erősen liberális beállítottságú havi folyóiratra korlátozva, a püspökök állandó felügyelet alatt vannak, a hitoktatás majdnem lehetetlen, az alapvető keresztény közösségek betiltva, az állam jóváhagyása kell, hogy a püspök egy plébánost elhelyezzen vagy előléptessen, a püspökök körlevelei cenzúrázva vannak, az ateista materialista világnézetnek minden katolikus gyermek ki van téve, stb., stb.

Reméljük és azért imádkozunk, hogy a látogatás a magyar katolikusoknak és valójában minden magyarnak vigaszt hozzon és az ígéretet, hogy megpróbáltatásuk a vége felé jár és szenvedésük hamarosan öröme fordul — a szabadság öröme lesz belőle: «megszabadulnak a félelemtől; kiszabadulnak az ellenség kezéből és szabadon, szentségben és erényben szolgálnak az Urnak» (Lk. 1, 74).

Mi, amerikai magyarok, reméljük és azért imádkozunk, hogy amikor az amerikai prelátsók magyar földre lépnek, megérik Mindszenty Bíboros jelenlétét. Mindszenty Bíboros szenvedésében benne van a szenvedése minden istenfélő magyarnak, legyen katolikus, protestáns, vagy zsidó.

Fájdalmas kiábrándulás lenne számunkra és magyarországi testvéreink számára is, ha — akár félelemből, akár diplomáciából, vagy rosszul felfogott udvariasságból — az amerikai püspö-

kök magyarországi tartózkodásuk idején ignorálnák Mindszenty Bíborost.

A háború óta Mindszenty Bíboros sorsa azonos a magyar Egyház sorsával. Ő a hős, ő a szent, ő az eszménykép minden istenfélő és igaz magyar szemében. Míg Mindszenty Bíboros nevét és emlékét csúfolják és gyalázzák Magyarországon, az Egyházat is megvetik, elnyomják és üldözik.

Meggyőződésünk, hogy az amerikai püspökök látogatása az Eucharisztikus Kongresszus áldott gyümölcse. A kongresszust alig egy éve tartottuk Philadelphiában. Visszaemlékezve a Budapesti Eucharisztikus Kongresszusra, mely oly nagy áhítattal és pompával folyt le a háború kitörése előtt, az amerikai magyarok részvétele a Philadelphai Eucharisztikus Kongresszusban mély hit és tiszta szeretet megnyilatkozása volt.

A mi óhajunk volt, hogy Lékai bíboros és a magyarországi püspökök csatlakozzanak hozzánk az Eucharisztia imáadásában és együtt kérjük az Eucharisztikus Krisztus áldását Magyarországra. Mi akartuk, hogy az első «hivatalos» találkozás az amerikai magyar katolikusok és a magyarországi Egyház képviselői között az Úr asztalánál, az Eucharisztianak, a Szeretet Kötelékének, jelenlétében legyen.

Annak tudatában, hogy az amerikai katolikusok tudnak legtöbbet tenni az Egyházért Magyarországon, bennünk merült föl a gondolat és mi indítványoztuk a látogatást, mely most történik.

Minden jóért — legyen az akármi-lyen csekély, és minden áldásért — legyen az akármi-lyen kevés, mely az amerikai püspökök látogatásából árad Magyarországra és a magyar Egyházra, imádságosan hálásak vagyunk az Urnak.

Krol bíboros, Bernardin érsek és Rausch püspök magyarországi látogatása bizonyítja, hogy az amerikai Egyház segíteni akar a magyar Egyházon, és ha ez így van, ennek a segítségnek a logikus eszközei a katolikusok.

Több, mint 100 kisebb-nagyobb magyar katolikus egyházközség van Amerikában; a magyar katolikus papok száma meghaladja a 400-at és kb. egy millióan vannak a magyar származású katolikusok.

Úgy tűnik nekünk, az lenne a legeredményesebb segítő akció, ha az amerikai magyar katolikusoknak vezetője lenne, aki erre a célra megszervezné őket. Egy ilyen akció, mely valójában katolikus, specifikusan amerikai és a történelemben páratlanul álló, az Egyháznak, mint Krisztus Titokzatos Testének, dicsőségére, az amerikai Egyháznak dicséretére, és a magyar Egyháznak igaz javára lenne.

«Én ateista vagyok»

Az elmúlt hetekben és hónapokban az egyik, közel öt milliós példányszám-ban megjelenő német napilap sorozatos közleményekben ma élő ún. prominenseket interjúolt meg. Többek között Bernhard Grzimek professzort is, a frankfurti állatkert volt igazgatóját. Grzimek professzort ismeri majdnem mindenki: ismertté és közkedvelté vált könyvei, cikkei és kiváló TV-előadásain keresztül, melyek során az egyes állatfajtákat megismertette, megszerettette és nem egy kiveszőben lévő állatfajt mentett így meg a végső pusztulástól. Ismerjük küzdelmét az afrikai Serengeti Nemzeti Park vadorzóival éppenúgy, mint a kanadai foka-fiókák legyilkolóival.

A már említett interjú során Grzimek professzor e kérdésre: «Szokott imádkozni?» — így válaszolt: «Nem! Én ateista vagyok, mert természettudós vagyok!» Grzimek professzornak természetesen megvan a joga, hogy az istenhittel szemben olyan álláspontot foglaljon el, amilyent akar. Válasza azonban úgy van megfogalmazva, hogy különböző kérdéseket vet fel az emberben. Kijelentésének célja az volt-e kizárólag, hogy leszögezze a maga nem-hívó voltát? Vagy szándékosan választotta ezt a keményebben, mondjuk így: harciasabban hangzó szót, hogy ateista? Ha igen, akkor nagyon csodálkozunk, hogy éppen ő nyilatkozik leki-csinylőleg, majdnem becsmérően az Istenben hívőkről, aki különben állandóan megértést, kíméletet és szeretetet koldul minden számára, ami csúszik-mászik, ugat, béget, kaffog stb. Hogy Grzimek professzor ateista, ez az ő dolga, ez ellen nincs kifogásunk. De nevetséges ennek megokolása: mely szerint egy természettudós magától értetődően nem is lehet más, csak ateista?

A természettudományok története ugyanis nem hogy nem igazolja, de egyenesen cáfolja felületes kijelentését. Ennek igazolására álljon itt néhány példa:

Carl von Linné (1707 - 1778), a növény és állatvilág kutatója hívő ember volt. Tőle származik e mondás: «Isten árnyéka átjárja a természetet.» és: «Minden, amink csak van, Isten kölcsönadománya.»

Johannes Kepler 1571 - 1630) természettudós és csillagász vallotta: «Én Uram és Teremtőm! Megköszönöm, hogy annyi örömet szereztem nekem teremtményeiden. Műveid nagyszerűségét akartam hirdetni az emberek előtt, már amennyire korlátolt értelmem fel tudja fogni a Te végtelenségét.»

Paracelsus (1493 - 1541), a középkor legkiválóbb orvosa és filozófusa így írt: «Ti, keresztények, jegyezzétek meg magatoknak, hogy Isten a legfőbb orvos! Ő a legnagyobb és nem a legkisebb. Ő a leghatalmasabb, nála nélkül nem történik semmi.»

Isaac Newton (1643 - 1727) sírkövére bizonyára nem ok nélkül írták kortársai: «Itt nyugszik Newton, a természet buzgó és hűséges kutatója. Bölcsességével a fenséges Isten nagyságát bizonyította, életével az evangéliumi egyszerűséget hirdette.»

André Marie Ampère (1775 - 1836) az elektromosság kiváló kutatója így intette fiát: «Tanulmányozd a világ dolgait, de csak félszeggel figyelj rájuk, a másikat állandóan az örök világgosságra szegezd. Hallgass a tudomány embereire, de csak félfüllel! . . . Csak egy kézzel írd, a másikkal fogózkodjál meg Isten köntösében, akár egy kisgyermek, aki atyja ruhájába kapaszkodik. Eme elővigyázatlanság nélkül holt biztosan szétzúzod fejedet egy sziklán.»

Guglielmo Marconi (1874 - 1937) a drótnélküli távíró feltalálója mondta: «Büszkén jelentem ki, hogy hívő ember vagyok. Hiszek az imádság erejében, nemcsak mint katolikus, hanem mint a tudomány embere is.»

Graf von Zepelin (1838 - 1917), amikor léghajója 1900-ban először emelkedett a levegőbe, így kiáltott fel: «Igen, Isten a művész, és én az ő eszköze vagyok!»

Thomas A. Edison (1847 - 1931) Párizsban az Eiffel-torony aranykönyvébe a következő sorokat írta: «Eiffel úrnak, a mérnöknek, a maga nemében kiváló és különleges építmény bátor megvalósítójának szenteli e sorokat az ember, aki csodálattal hajol meg minden mérnök s köztük is a legnagyobb, az Isten előtt.»

Albert Einstein (1858 - 1947): «Az az elterjedt híresztelés, hogy én ateista vagyok, nagy tévedés. Aki tudományos elméleteimből ezt olvassa ki, az valójában meg sem értette őket . . . Hiszek egy személyes Istenben, és nyugodt lelkiismerettel jelenthetem ki, hogy soha életemben nem voltam híve az ateista világnézetnek.»

Dr. Max Planck (1858 - 1947): «Vallás és természettudomány: mindkettőnek szüksége van munkaterületén az istenhitre. A különbség csupán annyi, hogy a vallásos gondolkodás Istenből indul ki, a tudományos pedig Isten-

hez érkezik el. Az egyik világszemléletének az alapja az Isten, a másik világszemléletének pedig Isten a koronája.»

Ernst Ferdinand Sauerbruch, sebész (1875 - 1951): «Nincs orvosi művészet világnézetből fakadó Istenhez fűző alázatos kapcsolat nélkül. Ebből az alázatból hatalmas erő nő ki. Ennek segítségével végezzük hivatásunkat és hordozzuk felelősségünket betegeink és egész népünk előtt.»

Csak néhányat ragadtunk ki a múlt és a jelen ismertebb természettudósai közül, hogy rámutassunk Grzimek prof. hibás logikájára. Ha nem hisz Istenben, ez az ő dolga. De ha hitetlenségét úgy állítja be, mint a bölcsesség legfőbb csúcsát, sőt ezt világgá is kürtölteti, ezért csak sajnálni tudjuk. Dehát nagytudású emberek is tévedhetnek. Tévedésük viszont megint csak azt igazolja, hogy az emberi tudás még nem minden: főleg ha az élet végső és nagy kérdéseiről van szó.

MEGYESI ANDRÁS

«**Tamburica 77**» Ez alatt a fedőnév alatt zajlottak le augusztus első felében az osztrák őszi hadgyakorlatok. Nem volna ebben semmi érdekes, ha történetesen nem közvetlen Sopron átellenében rendezték volna, főleg a Felsőpulyai járásban, azzal a feltevéssel, hogy «kelet felől veszély fenyegeti az osztrák határt» és az ellenséget meg kell állítani. Egy páncélos brigád hernyótalpas járművei rongálták az utat, verték fel a falvak csendjét és szántották a tar mezőket. Közvetlen Sopronnal átellenben van Burgenland «nyaka», a regényes Márcz völgy, ahol ez a szövetségi tartomány mindössze 6-7 km széles. Kellemetlen is volt ez a közelség a magyar határhoz, ezért sietve nyugtatták meg a magyarokat, hogy nem «meghatározott támadót» tételezett fel a hadgyakorlat.

Érdekes, hogyan ismétli meg magát a történelem ezen a még szentistváni gyepűn. Először a rómaiak, aztán a Németrómai császárság védelmezi keleti betörések ellen (hunok, avarok, magyarok). Fordul a történelmi széljárás és az Árpádok védik a német terjeszkedési kísérletek ellen. Aztán jön a török világ és közel 300 év rohamait szenvedni át ez a határ. Ki is pusztultak ősrégi árpádkori települések (pl. Órség). A török végleges kiszorítása óta 250 évig volt békés ez a határmegy, aztán 44 óta újra történelmi viharzónába került . . . Csak a jó Isten tudja, mit hoz a közeli jövő.

HIRDETÉSEK

MAGYAR KÖLCSONKÖNYVTÁR

Többek kérésére közöljük, hogy a Landesbibliothek keretén belül működő

Magyar Könyvtár

szívesen fogadja minden Svájcban élő magyar-nyelven olvasni szerető jelentkezését. A könyvtár használata díjtalan. — A könyvek cseréje posta útján történik.

Jelentkezés magyarul írásban. Cím: Schweizerische Landesbibliothek Ungarische Abteilung Hallwylstr. 15. 3003 Bern

« TÉTÉNY »

UNGARISCHE SPEZIALITÄTEN

Inh. Oskar Bayer

München 2. Kreittmayer Str. 26.
Tel. 196393

Kapható még: Horváth János
München 2. Tumblinger Str.
beim Schlachthof

Debrői Hárslevelű	DM	5.75
Badacsonyi Kéknyelű		6.20
Badacsonyi Szürkebarát		6.20
Soproni Kékfrankos		6.—
Domszlói Muskotály		6.20
Domszlói Tramini		6.50
Villányi Burgundi		6.20
Hajósi Cabernet		6.20
Tokaji Aszu 4 Puttonyos		12.80
Téliszalámi		20.—
Paprikás csabai		18.—
Gyulai kolbász		17.—
Süli kolbász		14.—
Süli debreceni		12.—
Kalocsai tarhonya 4 tojásos 1/2 kg		2.50
Nagykocka tézsta 8 tojásos 1/2 kg		2.95
Lebbencs 8 tojásos 1/2 kg		2.95
Szaloncukor fehér 1 kg		12.—
Szaloncukor csokoládés 1 kg		14.—

Üvegárut nem postázunk.

Megjelenik 1977 nyarán «A gépjárművezető kiskatéja» az NSZK-ban Rupp László tollából. Tartalma az, amit tudnia kell a vezetői engedélyről, vizsgakérdésekről, kocsivásárlásról, a gépjármű-biztosításról, a baleset következményeiről, a közúti forgalom bűncselekményeiről, kihágásokról, a díjköteles megrovásról, a kártérítési igényekről és a közlekedési rendeletről, számos más hasznos melléklettel ellátva. Megrendelhető Dr. Bodán KFT-nél, 8 München 1. Postf. 162. Ára: 25 DM.

Rupp László hites törvényszéki fordító vállal fordításokat magyarról németre és németről magyarra.
D - 8000 München 1, Postfach 162.
Tel. 089/3002162

MEGRÁZTA BUDAPESTET
LATINOVITS ZOLTÁN SZÍNLMŰVÉSZ
ADY ENDRE-VERSEK HANGLEMEZE

LPX 13735 30 cm DM 20.—
Népszerű Ady-versek Latinovits Zoltán előadásában

LPX 17519 DM 20.— Honfi Géza legújabb lemeze: «Akácós út . . . » stb.

SSX 946 30 cm DM 22.— «GUGYERÁK» Bárdi György humoros számokat ad elő: Kerti törpe Export, Gugyerák mint alföldi haramia, A Buznyák «Riviérán» stb . . .

SSX 919 30 cm DM 20.— Karády Katalin énekel régi slágereket: Gyöngyhalász, Ha találsz egy mást, stb . . .

SLPX 17518 DM 20.— Vámosi-Zárai új lemeze: Homokóra, Én mindenkiben csalódtam, Szeretlek én, Ne hagyj el soha, Kár összeveszni velem, stb . . . Kiváló felvétel.

Mitchell: Elfújta a szél I-III. DM 24.—
Zilahy: Valamit visz a víz 13.—
Burgenlandtól a Bódeni-tóig,
Kiváló Útikönyv, 750 old. 30.—

Gondoljon szabadságára, vásároljon
Útikönyvet - Szótárakat - Nyelvkönyvet!

Kérje díjtalan katalógusainkat!

Musica Hungarica, 8 München 40.
Agnesstr. 45. Tel. (089) 180-911

Magyar-német és német-magyar fordításokat

olcsón és gyorsan elvégez, magyar-nyelvű okiratairól hitelesített másolatot készít és — másnyelvű okiratok fordítását korrekten elintézi —

W. Divy hiteles fordító és tolmács.
D - 799 Friedrichshafen, Linderstr. 50.
Tel. 07541/71391

Diószeghy Tibor hites tolmács és fordító (magyar-német és német-magyar) Németországban tanácsadás állampolgársági és menekültügyi kérdésekben, peres ügyekben segít.

D - 404 Neuss, Daimlerstr. 249.
Tel. 02101/541317

Keresünk gyermekszerető leányt vagy asszonyt, hetente 2-3 délutánra két kislány mellé 3-5 évesek. Szeretettel várjuk jelentkezését a reggeli órákban.
C. Spakovszky, Buchholzstr. 112.
8053 Zürich. Tel. 051/53 9349.

Baby fonalat és baby holmikat kérnek:
Mecseki Péter 7633 Pécs, 39-s Dandár út 2/a. IV. 1; és Pozsgai László Budapest XIII. József Attila-tér 2/B. fsz. 1

MAGYAROSAN KÉSZULT HENTES-
ÁRUK FRANCIAORSZÁGBAN:

Füstölt karaj	Francs	36.—
Füstölt oldalas		24.—
Füstölt sonka		46.—
Füstölt paprikás szalámi		36.—
Hazai Pick szalámi		45.—
Poitrine fumée		24.—
Füstölt hátszalonna 6 cm-en felül		20.—
Májás hurka		24.—
Disznósajt		24.—
Bácskai véres hurka		18.—

Száraz és nyers árut szállítunk utánvétellel (contre remboursement).

Miskolczi Mihály
Petichet'

38220 Vizelle Tel. St. Théoffrey 3.

A MAGYAR FORRADALOM EMLÉK-
ÉRMEI

Az 56-os magyar forradalom 20. évfordulója alkalmából a «Numismatica Hungaria E.V.» Frankfurt, a múlt évben két sorozatot jelentetett meg ezüstből, ill. aranyból. Most jelent meg a harmadik sorozat, amelyet Nagy Imre emlékének szenteltek.

A Nagy Imre-érme adatai: átmérője 38 mm, készült 22-es minőségű ezüstből 22.5 gr. súlyban, ára 65.— DM, aranyból ugyancsak 38 mm átmérővel: 8 K, 26 gr. ára 295.— DM, 14 K, 26 gr. 395.— DM, 18 K, 26 gr. 495.— DM, és és 22 K, 26 gr. 595.— DM.

A «Numismatica» garantálja az érme finomság-tartalmát. Megrendelhető: «Numismatica Hungaria E.V.» Postfach 730-302, D-6000 Frankfurt/M 73 címen. Fizethető: utánvétellel, a megrendeléssel egyidőben küldött személyi csekken vagy kp-vel, átutalással a «Numismatica E.V.» Frankfurter Sparkasse v. 1822, Kt.Nr. 337-9457, vagy Postscheckk.-Frankfurt, Nr. 5052 23-604.

Pilátus: Mi az igazság?

Kétségtelen tény és hitünk tanítása, hogy az embernek joga van a boldogságra — már itt a földi életében is. Különben nem lenne az evangélium Frohbotschaft, örömhír. — Az is kétségtelen azonban és életünk egyik legnagyobb tragédiája, hogy a boldogságkeresésben ezt az evangéliumot és tanítását oly sokszor a «másik oldalon» érezzük és benne éppen boldogságunk akadályát látjuk.

Minden ember, aki pozitív etikai kritikára reflektál, szeretné a boldogságot a jó-tól és az igazságos-tól elválasztani. Így merül fel a kérdés, — hogy a problémának csak ezt az aspektusát tekintsem, — hogy mi az igazság, hol találjuk azt meg az életben, lehetséges-e azt megtalálni? . . .

Az embernek képesnek kell lenni az igazság megismerésére, különben a teremtés értelmetlen lenne és az ember nem lenne felelős tetteiért. (Hogy az ember igazságfelismerése gyakran relatív és szubjektív ismeret, az éppen ezen eszmefuttatás utolsó megállapításait fogja alátámasztani).

1) Az első megállapítás tehát, hogy az ember az igazságot nagyban és egészben, általában meg tudja ismerni. Ellenkező esetben a Teremtő hitelét veszítené, a teremtés értelmetlen lenne.

2) Emellett ezzel szemben áll az Egyház számos hittétele, Krisztus ígérete, mely szerint az Egyház hit- és erkölcs tanítása igaz! (Mt. 16, 18; 18, 18; 28, 18; Lk 22, 31-32; Jn 21, 15-17. stb.) — Ha ez nem lenne így, Krisztus egész tanítása homokra épülne, alig lehetne több, mint bármily más egyesületalapítás, de semmi esetre sem az üdvözülés legbiztosabb útja. — Az Egyház viszont az embert éppen az örök boldogsághoz akarja vezetni, ez az egyházalapítás célja, ez az Egyház feladata.

Nincs **ellentmondás** a két tétel között? . . . Hol van, kinél van hát az igazság? . . .

Két legáltalánosabb esetről lehet itt szó:

a) Ideális esetben megegyezik az ember igazságfelismerése az Egyház tanításával. Bár ez a tény sem garantál büntetlen életet, mert ez egyszerűen nem lehetséges, és kor(szak)tól, életkortól és a pillanatnyi szituációtól függően mindig merülhetnek fel kételyek az emberben a tanítás helyességét illetően; minduntalan nehéznek érezhetjük az «isteni ígát» . . . Elvben azonban mi sem szól egy becsületes, Isten- és egyházhű élet ellen . . .

b) A nehézségek akkor kezdődnek, amikor az ember igazságfelismerése, igazságérzete nem egyezik meg az Egyház tanításaival. — Az Egyház ebben az esetben azt tanítja, amit különben minden jóakarató ember elfogadhat,

hogy ilyen esetben forduljunk olyan forrásokhoz, ahol kételyeinkre helyes választ remélünk. Csak a balga vagy dacos képzelheti be magának, hogy az élet minden problémájára a leghelyesebb választ, megoldást saját fejéből szüli és az igazságot — quasi bérlő . . . Hogy csak néhány ilyen forrást említsék: vallásos íráások, beszélgetés tanultabb személyekkel, papokkal, tanítókkal, ima, szentségekhez járulás, lelki gyakorlat, előadások stb.

Mégis előfordulhat, hogy az ember mindezen források kimerítése ellenére az Egyház tanítását nem tudja igazságként elfogadni. Az ember azonban kell, hogy teljes meggyőződéssel, jó lelkiismerettel cselekedjék! . . . És cselekszik is! . . . Az Egyház ellen! — S ez a konkrét tett, ha az ember a maga szubjektív igazságfelismerése alapján jó lelkiismerettel cselekedett, nem bűn! . . .

. . . Annál drámaiban vetődik fel a kérdés, **hol** van hát az igazság, az Egyháznál vagy a fenti szellemben cselekvő embernél? Két egymásnak ellentmondó tény nem lehet igaz! . . .

Ebben az esetben a probléma megoldását a következő tanításban látom:

A Krisztus-ígéret alapján az Egyház az igaz hit letéteményese. Az Egyháznak az igazságot kell tanítani, hirdetni, sőt az igazságot az ember hitkételyeiben interpretálni! — Ha az ember teljes meggyőződéssel és jó lelkiismerettel ezen tanítás ellen cselekszik, ez nem bűn, mint **aktus**. Azonban ki lát a szívek mélyébe, ki tudja az ellenkezőjét megállapítani — Istenen kívül! — hogy ezen jólelkiismerettel végrehajtott cselekedet mögött nem **személyes** bűn, személyes mulasztás rejlik-e: hogy lelkiismeretünk nem **saját** hibánkból, sok éves mulasztás, «eredményes lelkiismeret-elaltatás» következtében tompa lett, éberségét elvesztette, s egyszerűen nincs többé abban az állapotban, hogy mindenkor bizonyossággal a helyes magatartást felismerje. Lelkiismeretünk ezen esetleges **állapotáért**, annak minden következményével **mi** vagyunk felelősek!

Ezek a meggondolások természetesen nem akarják az embert minden áron quasi Sündenbock-ként megbélyegezni. Az eredeti bűn terhe, a mai materializmusból és sex-től átítatott, megfertőzött élet szinte maga már «enyhítő körülmény». De talán gondol az olvasó esetenként a végkövetkeztetésre: Ha nem is mindig a hibás cselekedetért, de lelkiismeretünk eltompult állapotáért oly gyakran önmagunk vagyunk felelősek és ennek a felismerésnek az embert arra a belátásra kellene vezetnie, hogy nagyobb szerénységgel, készséggel hallgasson az Egyház tanítására!

Balogh Ádám

AZ ÉLETÜNK TERJESZTŐI

a helyi magyar lelkészek; ők küldik meg kívánatra a lapot a területükön élő híveknek.

Az előfizetési díjat, mely 14.— Sfr. vagy annak megfelelő más valuta, az **illetékes** magyar lelkésznek fizessük be.

Európán kívüli rendeléseket a központi hivatal intéz; **Cím:**

Életünk (Unser Leben)

Frongartenstr. 15.

9000 St.Gallen

(Schweiz)

Az előfizetés tengerentúla is

14.— svájci frank, de ha valaki légipostával óhajtja járatni a lapot, 25.— svájci frank — vagy annak megfelelő más valuta.

ÉLETÜNK

Az európai magyar kat.-ok lapja

Felelős szerkesztő:

Dr. Harangozó Ferenc

Ungarische Oberseelsorge

8000 München 81

Oberföhringerstr. 40. (BRD)

Telefon: 089/ 98 26 37

Kiadó:

Dr. Ludwig Vecsey

Ungarische Buchdruckerei,

Frongartenstr. 15

9000 St.Gallen

(Schweiz)

Telefon: (071) 22 55 28

Előfizetés egy évre: 14.— svájci Fr. más országokban ennek megfelelő valuta.

Egyes szám ára: 1.20 svájci frank.

ÉLETÜNK — UNSER LEBEN

Monatschrift für die ungarischen Katholiken in Europa

Redakteur:

Dr. Ferenc Harangozó

Ungarische Oberseelsorge

8000 München 81 — (BRD)

Oberföhringerstr. 40.

Telefon: 089/ 98 26 37

Herausgeber:

Dr. Ludwig Vecsey

Ungarische Buchdruckerei,

9000 St.Gallen, Frongartenstr. 15

(Schweiz)

Telefon: (071) 22 55 28

Kto.Krt. 603 Ungarische B.Druckerei

Sparkassa der Administration

St.Gallen

Bezugspreis jährlich: 14.— Sfr.